

ALTERNATIVNE METODE RJEŠAVANJA SPOROVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ela Milašinčić, bacc. oec.

SAŽETAK: Sudski postupak je redovan put do pravde, ali nije jedina mogućnost. Danas su sudovi opterećeni velikim brojem neriješenih predmeta pa se u ovom radu daje prikaz različitih vrsta alternativnih načina rješavanja sporova. Središnji dio rada sadrži detaljan opis arbitražnog postupka, Zakona o arbitraži i postupka mirenja koji je protkan kroz mnoge zakone Republike Hrvatske. Najvažniji zakon koji govori o mirenju je Zakon o mirenju, ali prikazat će se mirenje i kroz Zakon o radu, Obiteljski zakon i Zakon o parničnom postupku. U radu će se prikazati prednosti i nedostaci arbitraže i mirenja.

Ključne riječi: *alternativno rješavanje sporova, arbitraža, mirenje, mirno rješavanje sporova, Zakon o arbitraži, Zakon o mirenju*

JEL: K15, K40, K49

1. UVOD

Od današnjeg civiliziranog svijeta koji je okarakteriziran kompleksnosti društvenih odnosa naročito u demokraciji te napretkom tehnologije i znanja očekuje se prilagodljivost i traži se da se na svu tu dinamiku brzo odgovori. Svi ti faktori vode ka sve većem broju sporova i izazova pa se stoga zakoni i pravni propisi često mijenjaju kako bi udovoljili svim promjenama.

Na temelju međunarodnih ugovora, zakona i pravnih propisa, države nastoje podijeliti pravdu preko svojih sudova te bi oni trebali biti jednaki za sve građane. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao temeljni pravni instrument zaštite ljudskih prava Vijeća Europe daje svakome pravo na pristup sudu, pošteno i neovisno suđenje u razumnom roku.¹ Također, Ustav Republike Hrvatske osigurava da svatko ima pravo da mu zakonom utvrđeni i neutralni sud donese odluku o pravima i obvezama u razumnom roku.²

¹ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN - MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10., (dalje: Konvencija), čl. 6.1. st. 1.

² Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10,

Sudskih predmeta je sve više te je jasno kako su državni sudovi sve neučinkovitiji, sporiji, skuplji, pokazuju brojne nedostatke te kako se predmeti gomilaju, tako se sve više ističe nekvaliteta suđenja. Sudstvo i pravo nalazi se pred krizom već dulje vremensko razdoblje. Osim što su sudski predmeti sve brojniji, brojniji su pravni propisi, norme i procedure te zahtjevi koji se nalaze pred sudom. Pravosuđu je sve teže izaći u susret novonastalim zadacima, već dugo vremena se bori s usklađivanjem s promjenama, potrebama i interesima modernog društva, a bez državnog pravosuđa država ne može postojati. Građani su sve nezadovoljniji jer se njihovi zahtjevi i podnesci ne rješavaju na vrijeme te se na taj način krši prije spomenuto pravo Konvencije i Ustava RH. Svi ti elementi narušavaju psihičku i emocionalnu ravnotežu stranaka u sporu, ali i vjeru građana u pravosuđe.

Treba razmisliti o ulozi državnih sudova u rješavanju sporova, potrebno je pronaći druge načine te je nužna reformacija pravosudnog sustava. Sudski postupak nije jedino rješenje za kojim se može posegnuti u rješavanju sukoba. Države trebaju poboljšati efikasnost suđenja na način da sa sudova skinu dio tereta i dopunjavati suđenje s postupcima alternativnog načina rješavanja sporova kojima je jedan od glavnih ciljeva efikasnost ukupnog sustava uopće. Da bi do alternativnog načina rješavanja sporova došlo, potrebna je podrška države u političkim, financijskim i pravnim aspektima, ali i promjena pravne svijesti kod građana kako bi uopće krenuli posezati za rješavanjem svojih sporova alternativnim putevima.

2. ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA

Sukobi su uvijek označavali međuljudske odnose te u svakom društvu, odnosu između dva ili više pojedinaca postoji šansa nastanka sukoba. Sukob je situacija u kojoj dvije strane (osobe ili grupe) žele postići cilj za koji opažaju da ga može postići samo jedna strana, a ne i obje.³

Sukobljene strane uvijek su imale mogućnost rješavanja njihovih konflikata parnicama pred sudom. Ipak, sudski sporovi nisu uvijek najbolja opcija i potrebno je duže vrijeme za rješavanje sukoba te su s istim povezani veći troškovi. Parnica predstavlja neizvjesnost. One mogu dovesti do gubitka mogućnosti, ulaganja, dobiti, poslovne moći, ali i do pojave različitih frustracija. Postoji potreba da se sukobi rješavaju na brži i sigurniji način.

Moguće rješenje nekih sukoba nudi alternativno rješavanje sporova. Bilo koji način rješavanja sporova bez sudskih sporova i izvan sudnice naziva se alternativno rješavanje sporova.⁴ Alternativa je latinska riječ koja znači izbor između dvije mogućnosti, oprije-

85/10, 05/14, (dalje: Ustav RH), čl. 29.

³ Rijavec, M. i Miljković, D.: Kako rješavati konflikte?, IEP, Zagreb, 2002., str. 2.

⁴ Uzelac, A.: *Mirenje kao alternativa suđenju*, http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D03Mirenje_kao_alternativa.pdf, pristup: 28.10.2021.

deljenje za jednu od dvije mogućnosti.⁵ Alternativno rješavanje sporova donosi mogućnost izbora za novu, dodatnu mogućnost rješavanja spora.⁶ Engleski akronim ADR (*alternative dispute resolution*) je i međunarodno prepoznata kratica za ovaj drugačiji put do pravde.⁷ Pokret alternativnih načina rješavanja sporova obuhvaća različite oblike rješavanja sporova. Neki od takvih oblika su: *minitrial*, *early neutral evaluation*, *conciliation*, *summary jury trial*, ombudsmani i arbitraža.⁸ Alternativni načini rješavanja sporova označavaju širok raspon procesa, tehnika i metoda rješavanja sporova koje stranke mogu koristiti uz pomoć treće strane, ali se mogu koristiti i kao alat za rješavanje sporova uz sam sudski postupak. Kod alternativnih načina rješavanja sporova nije najbitnije strogo držati se za formalne procedure sudovanja, već je najbitnije riješiti spor, što prije, uz manje troška te što kvalitetnije.⁹

Opseg dostupnih alata alternativnih načina rješavanja sporova je širok i uglavnom se može podijeliti u dvije različite grupe, a to su:

- 1) **formalne metode u kojem se donosi dosuđujuća odluka** – najčešća metoda je arbitraža
 - A/ **arbitraža** je podnošenje spora jednoj ili više nepristranih osoba (tzv. arbitar/arbitri) gdje se donosi konačna i pravno obvezujuća odluka o sporu. To je pojednostavljena verzija suđenja. Kod arbitraže arbitar saslušava stranke i odlučuje o sporu. Arbitražna odluka obično nije javna evidencija¹⁰
- 2) **neformalne metode u kojem se donosi nepravomoćna odluka** – najčešće metode su:¹¹
 - A/ **pregovaranje** je neformalna metoda u kojoj se stranke sastaju u dobroj vjeri kako bi razgovarale, prezentirale činjenice i riješile spor s ciljem postizanja međusobno prihvatljivog rješenja, nastoje postići sporazum kojim se rješava pitanje od zajedničkog interesa ili rješava sukob. Pregovori obuhvaćaju širok spektar načina na koje bi stranke mogle doći do rješenja. Pregovori se mogu odvijati s ili bez odvjetnika ili

⁵ <http://www.onlinerjecnik.com/rjecnik/strane-rijeci/Alternativa>, pristup 28.10.2021.

⁶ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 7.

⁷ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 7.

⁸ Šimac, S.: *Mirenje kao generator promjena u pravosudnom sustavu i pravnoj profesiji*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013., str. 105.

⁹ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 7.

¹⁰ Block Jonas, M. (2016, 2017) *The benefits of alternate dispute resolution for international commercial and intellectual property disputes*, https://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/2016_rutgers.pdf, pristup 28.10.2021.

¹¹ Block Jonas, M. (2016, 2017) *The benefits of alternate dispute resolution for international commercial and intellectual property disputes*, https://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/2016_rutgers.pdf, pristup 28.10.2021.

neutralnih trećih strana. Neformalnost i metoda pregovaranja najbolje funkcionira sa strankama koje su voljne i sposobne surađivati na rješavanju bitnih pitanja

B/ medijacija je proces u kojem intervenira neutralna treća strana, nazvana posrednik ili medijator. Treća strana nastoji pomoći strankama postići sporazum ili nagodbu koju obje strane prihvaćaju ili odbijaju. Oni ne odlučuju o činjenicama niti donose presude. Kao rezultat toga, stranke nisu pravno vezane ishodom. Sud često zahtijeva medijaciju prije početka suđenja. Medijacija je obično neobvezujuća, nudi strankama metodologiju rješavanja nesuglasica, nastavljajući ekonomski održiv odnos, bez troškova sudskog spora.

Alternativni načini rješavanja sporova direktno doprinose pravu na pravično suđenje u razumnom roku koje je zajamčeno Ustavom RH i Konvencijom.

Razvojem alternativnih oblika rješavanja sukoba, fizičkim i pravnim osobama se osigurava sloboda izbora drugog postupka osim sudskog. Alternativni oblici zbog brzine rješavanja, jednostavnosti procedure i troškova mogu biti primjereniji od samog sudskog postupka.

Koji će konkretan spor biti podobniji za rješavanje putem alternativnog načina najbolje se zna kada je spor već riješen pa se može reći da je za svaki slučaj vrijedno pokušati riješiti spor alternativnim putem. Za neke sporove može se unaprijed pretpostaviti da će imati veću vjerojatnost za uspjeh kao što su oni iz trgovačkog i obrtničkog prava, intelektualnog vlasništva, radni sporovi, susjedski poput postupaka oko uređenja međa, obiteljski sporovi i to naročito oni oko podjele uzdržavanja, imovine, odnosa roditelja i djece, građevinski i sporovi za naknadu štete. Sustavi koji proizvode velik broj sporova trebali bi dati prioritet alternativnim načinima rješavanja sporova.¹²

Međutim, postoje sporovi koji nikako nisu prikladni za rješavanje alternativnim načinom. Takvi slučajevi su kada spor među strankama uopće ne postoji, već se postupak vodi zbog odgode plaćanja gdje stranke koriste tromost pravosuđa radi odugovlačenja izvršenja obveze. Također, alternativni načini nisu prikladni slučajevi gdje su odnosi među strankama toliko narušeni da je dijalog između njih neizvediv te situacija u kojoj postoji neko neriješeno sporno pravno pitanje koje je zajedničko velikom broju predmeta te je prvo potrebna konačna odluka viših sudskih institucija.¹³

Alternativni načini rješavanja sporova potiču stvaranje više obzirnog okruženja, omogućavaju zadržavanje dobrih odnosa između stranaka u sporu (trgovački sporovi), promoviraju smanjenje ekonomskog i društvenog troška (obiteljski sporovi), ohrabruju rješavanje interesnih sporova koji se ne mogu rješavati u sudskom postupku (kolektivni radni sporovi) i sl.¹⁴

¹² Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 181.

¹³ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 182.

¹⁴ Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, *Razvoj alternativnih načina rješavanja sporova – Strategija*

3. POVIJEST ALTERNATIVNIH NAČINA RJEŠAVANJA SPOROVA

Alternativno rješavanje sporova nastaje u isto vrijeme kada se pojavljuju sporovi, tj. onda kada se javlja potreba za rješavanjem istih.¹⁵

Oblici alternativnih načina rješavanja sporova koji su nam poznati danas nisu prvi pokušaji za uspostavljanje takvih principa za rješavanje sporova. Povjesničari pretpostavljaju da se alternativno rješavanje sporova koristilo među starijim narodima s ciljem rješavanja sukoba.¹⁶ Posebice se to može zaključiti za naprednije tadašnje narode kao što su Babilonci i Feničani. Oni su u to doba bili trgovci pa su mirenje koristili u nastalim trgovačkim sporovima.

Proxenatas je bio naziv za institut medijatora ili izmiritelja u staroj Grčkoj koji je bio posrednik u sukobima koji nisu obuhvaćali obiteljske i bračne konflikte.

Osim Grka, važno je istaknuti i stare Rimljane. Rimsko pravo obuhvaća napomene koje se odnose na mirno rješavanje sporova. One se mogu pronaći u Justinijanovim *Digestama* iz 530. – 533.¹⁷ Rimljani su imali svakojaka imena za izmiritelja. Uz *mediator*, koristili su se i nazivi poput *medium*, *intercessor*, *interpolator*, *conciliator*, *internuncijs*. Onaj koji je nastojao posredovanjem riješiti spor tada je imao status svete osobe, tj. osobe koja je zbog svojih karakteristika i položaja u društvu stekla povjerenje te su im članovi društva i stranke u sporu odavale počast.¹⁸

Nastanak države nije ključan čimbenik kod odluke načina rješavanja sporova. Sporovi su se rješavali i prije nastanka države koja daje sucima ovlast da sude. Sukobi su egzistirali od nastanka društva te se može pretpostaviti da je sporove prije uvijek rješavao izvanjski autoritet, treća osoba koja se pozivala na neke određene pravne koncepte, tj. svete znakove.¹⁹

Spisi o Leidenskim mirotvorcima iz 16. stoljeća o kojima je pisao Voltaire bitni su za poimanje razvitka koncepta mirnog rješavanja sporova. Voltaire je Leidenske mirotvorce proglasio jednim od začetnika mirenja. Godine 1790. donesena je Francuska Uredba koja

Ministarstva pravosuđa, http://www.centar-za-mir.hr/uploads/Medijacija/Razvoj_ANRS_%20Ministarstvo.pdf, pristup 28.10.2021.

¹⁵ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 13.

¹⁶ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 13.

¹⁷ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 13.

¹⁸ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 13.

¹⁹ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 13. i 14.

je u sebi sadržavala francuski koncept mirenja. Taj koncept je osnovan po uzoru buržoaske revolucije koji je implementiran u Zakon o parničnom postupku iz 1806. tzv. *Code de procédure civile*.²⁰

Napoleon je taj zakon širio svojim osvajanjima i tako je taj model mirenja, čija je glavna osobina da prethodi parnicama, ušao u sve pravne sustave koji su nastali nakon Napoleonovih osvajanja. Danas u Francuskoj mirenje može biti provedeno u svim stupnjevima suđenja i postupka.²¹

U Nizozemskoj je obvezno prethodno mirenje napušteno Zakonom o parničnom postupku iz 1838. godine te je potom planirano koristiti mirenje kada se to smatra primjerenim. Tek je 1992. godine skupina pravnika u Nizozemskoj počela raspravljati o pogodnostima mirenja.²²

U danskom zakonodavstvu su norme vezane za mirno rješavanje sporova egzistirale već od 1683. Slijedom jednakom razmišljanju o mirenju, godine 1795. takav oblik mirenja počinje djelovati kao obvezan u građanskopravnim predmetima.²³

U Engleskoj su također bili mirovni suci još od srednjovjekovnih vremena, ali različiti od onih u Francuskoj. Oni su bili državni dužnosnici koji su rješavali sporove, ali ne primjenom prava, već su se pozivali na zdrav razum i društvene konvencije. U Engleskoj, u industrijskom i radnom pravu, do uporabe mirnog rješavanja sporova dolazi početkom 19. stoljeća kao privatne inicijative blisko vezane uz poduzetničke pothvate. Tako 1824. godine na snagu dolazi propis koji ističe obvezu da se radni i industrijski sporovi iznose ispred mirovnog suca ili mirovnog vijeća koje se sastoji od jednakog broja poslodavaca i zaposlenih.²⁴

U šezdesetim, sedamdesetim i osamdesetim godinama 20. stoljeća ojačale su rasprave o poticanje korištenja alternativnih načina rješavanja sporova. Interes za korištenjem alternativnog rješavanja sporova posljedica je otežanom pristupu sudu građana (*access to justice*), tj. težnjama da se uklone ekonomske, procesne i organizacijske prepreke sudu.²⁵

U Americi su za suvremenu medijaciju najviše zaslužni pravници iz javnog sektora i pravni antropolozi, dok su u Njemačkoj razvitku medijacije svoj doprinos dali sociolozi,

²⁰ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 14. i 15.

²¹ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 15.

²² Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 15.

²³ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 16.

²⁴ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 16.

²⁵ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 16. i 17.

socijalni radnici, kriminolozi, suci i odvjetnici. Naime, unatoč promoviranju alternativnih načina rješavanja sporova, do druge polovice 1990-ih godina, praksa nije slijedila teoriju.²⁶

4. ARBITRAŽA

Arbitraža je jedan od alternativnih metoda rješavanja spora.²⁷ Kada nastane spor među strankama iz ugovornog ili nekog izvanugovornog odnosa, on se može povjeriti arbitraži ili izabranom sudu na rješavanje.²⁸

Naziv izabrano suđenje proizlazi iz činjenice što su rješavanje spora stranke svojim ugovorom povjerile arbitražnom, izbranom sudu koji je sastavljen od jedne – arbitar po-jedinac, ili više osoba – arbitražno vijeće, arbitražni sud te ga na taj način izuzimaju iz nadležnosti državnog suda.²⁹ Arbitražni sud je sud koji nije državni. On svoju snagu i dopuštenje za djelovanje dobiva iz sporazuma stranaka, a arbitražna ustanova može biti pravna osoba ili njezino tijelo koje provodi i omogućava djelovanje arbitražnih sudova.³⁰

Arbitraža je privatna metoda rješavanja sukoba koja na osnovi ugovora ili sporazuma stranaka daje ovlaštenje za rješavanje trećoj osobi (ili trećim osobama).³¹

Dva bitna obilježja arbitraže su: presuda tzv. pravorijek je primjena pozitivnog prava na konkretni spor i ona je obvezna za stranke i mora se izvršiti.³²

Prema pravnoj prirodi možemo razlikovati:

A/ domaće arbitraže čije je mjesto na području Republike Hrvatske³³ i

B/ strane arbitraže.

Domaće i strane arbitraže se određuju prema mjestu arbitraže.

²⁶ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 16. i 17.

²⁷ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611 – 632, Zagreb, 2006., str. 618.

²⁸ Vuković, Đ. i Kunštek, E.: *Međunarodno građansko postupovno pravo*, Zgombić & Partneri, Zagreb, 2005., str. 275.

²⁹ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3579>, pristup: 13.07.2021.

³⁰ Zakon o arbitraži, čl. 2. st. 1. t. 3. i 4.

³¹ Sajko, K.: *Međunarodno privatno pravo – V. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine, Zagreb, 2009., str. 297.

³² Andrassy, J., Bakotić, B., Seršić, M. i Vukas, B.: *Međunarodno pravo 3*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., str. 26.

³³ Zakon o arbitraži, čl. 2. st. 1. t. 2.

Dalje arbitražu možemo podijeliti kao:

A/ sporove bez međunarodnog obilježja u kojima stranke mogu biti fizičke osobe koje imaju prebivalište/uobičajeno boravište u tuzemstvu ili pravne osobe koje su utemeljene po pravu Republike Hrvatske³⁴ i

B/ sporove s međunarodnim obilježjem gdje je minimalno jedna stranka fizička osoba koja ima prebivalište/uobičajeno boravište u inozemstvu ili gdje je pravna osoba utemeljena po nekom stranom pravu.³⁵

Arbitraža je i svojevrsna preteča institutu mirenja.

4.1. Zakon o arbitraži

Presudni trenutak u povijesti alternativnih načina rješavanja sporova svakako je donošenje Zakona o arbitraži (dalje: ZA). U ovom zakonu se po prvi puta donosi napomena o postupku mirenja i pojmu posrednika (izmiritelja) kao osobi koja na temelju pisanog sporazuma provodi posebni postupak mirenja.³⁶

ZA je donesen 2001. godine.³⁷ U najvećoj mjeri temelji se na Model zakonu o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži iz 1985. godine sastavljenog od Komisije Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo (dalje: UNCITRAL) jer je Hrvatska aktivno sudjelovala u radu UNCITRAL-a i njegovih radnih skupina i na taj način učinkovito sastavila model arbitraže koji je za nju najprihvatljiviji.³⁸ Ovim zakonom uređuje se domaća arbitraža, priznanje i ovrha arbitražnih pravorijeka i nadležnost te postupanje sudova u vezi s arbitražom.³⁹

ZA uređuje ugovor o arbitraži. Arbitražni ugovor je obvezni preduvjet provođenju arbitraže ili kako neki autori kažu „kamen temeljac svake prave arbitraže”.⁴⁰ Neophodno je unaprijed sklopiti sporazum u kojem su se stranke obvezale da će buduće sporove rješavati arbitražom – kriterij za arbitražu je postojanje ugovora ili sporazuma o arbitraži (bilo u obliku arbitražne klauzule u glavnom ugovoru, bilo u obliku posebnog sporazuma).⁴¹

³⁴ Zakon o arbitraži, čl. 2. st. 1. t. 6.

³⁵ ZA, čl. 2. st. 1. t. 7.

³⁶ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 113.

³⁷ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

³⁸ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

³⁹ ZA, čl. 1.

⁴⁰ Uzelac, A.: *Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 549. – 582., Zagreb, 2006., str. 549.

⁴¹ Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019., str. 221.

Postojanjem takvog ugovora ili klauzule, arbitraže postaju obvezujuće za stranke. ZA donosi definiciju arbitražnog ugovora – definiran je kao ugovor u kojemu stranke podvrjavaju arbitraži sve ili samo neke pojedine sporove koji su nastali među njima ili postoji mogućnost nastanka iz određenog ugovornog ili izvanugovornog pravnog odnosa.⁴²

Temeljna svrha ove odredbe je da se definira pojam i da definicija uključuje što više slučajeva dozvoljenih oblika ugovora o arbitraži po vremenu nastanka i obliku sporazuma.⁴³ Međutim, kao što je već rečeno, ugovor može biti napisan i u obliku arbitražne klauzule koji može biti poseban članak, niz članaka u glavnom ugovoru (obično na njegovom kraju) ili u obliku posebnog ugovora. To može značiti i poseban aneks glavnom ugovoru koji sadržava odredbe o rješavanju budućih sporova, ili ugovornu klauzulu o tome da će neki već nastali spor biti podvrgnut arbitraži.⁴⁴ Ugovor o arbitraži vrijedi samo ako je sklopljen u pisanom obliku ili ako je upisan u potpisane isprave od stranaka te ako je dogovoren u pismima, brzojavima, telefaksu ili nekom drugom obliku telekomuniciranja koji pruža pisani dokaz o ugovoru, bez obzira na to jesu li potpisane od strane stranaka.⁴⁵ S valjanim pisanim oblikom izjednačeni su neki drugi slučajevi ugovaranja. U ZA-u se navode slučajevi konkludentnog prihvata pisane ponude za zaključenje ugovora o arbitraži i slučaj pisane potvrde usmeno zaključenog ugovora o arbitraži.⁴⁶ Govori se i o uvjetu valjanosti upućivanja iz glavnog ugovora na arbitražnu klauzulu nekog drugog ugovora i da je tek tada čini njezinim sastavnim dijelom.⁴⁷ Dovoljno je generalno uputiti na primjenu općih pravila poslovanja ili na primjenu određenih odredaba nekog drugog ugovora među kojima je i arbitražna klauzula, dakle nužno je da glavni ugovor upućuje na neki drugi izvor.⁴⁸ Poseban slučaj je ako je spor već nastao ili postoji mogućnost nastanka spora iz potrošačkog ugovora gdje onda ugovor o arbitraži mora biti upisan u zasebnoj ispravi koja je potpisana od obje stranke.⁴⁹

ZA uređuje postupak izbora arbitra. U slučaju da broj arbitara nije definiran sporazumom stranaka, bit će imenovana tri arbitra.⁵⁰ Suci Republike Hrvatske mogu biti odabrani samo za arbitra pojedinca ili predsjednika arbitražnog vijeća.⁵¹ Stranke se mogu

⁴² ZA, čl. 6. st. 1.

⁴³ Uzelac, A.: *Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 549. – 582., Zagreb, 2006., str. 555.

⁴⁴ Uzelac, A.: *Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 549. – 582., Zagreb, 2006., str. 555.

⁴⁵ ZA, čl. 6. st. 2.

⁴⁶ ZA, čl. 6. st. 3.

⁴⁷ ZA, čl. 6. st. 4.

⁴⁸ Uzelac, A.: *Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 549. – 582., Zagreb, 2006., str. 566.

⁴⁹ ZA, čl. 6. st. 6.

⁵⁰ ZA, čl. 9.

⁵¹ ZA, čl. 10. st. 2.

sporazumjeti o postupku imenovanja arbitara.⁵² Svaka stranka bira jednog arbitra, a oni predsjednika vijeća.⁵³ ZA propisuje prava i obveze arbitara.⁵⁴

- 1) arbitar mora dati pismenu izjavu o prihvaćanju dužnosti – npr. potpisom ugovora stranaka o arbitraži i
- 2) arbitar mora voditi arbitražu primjerenom brzinom, pravodobno poduzimati radnje u postupku i brinuti se da se izbjegne svako odugovlačenje postupka.

Ako arbitar propušta ili odugovlači svoje dužnosti, stranke ga mogu sporazumno opozvati.⁵⁵ Arbitar ima pravo na naknadu troškova i nagradu za rad te mu stranke solidarno odgovaraju za isplatu naknade troškova i nagrade. Arbitar se može tih prava jedino i izričito pismeno odreći.⁵⁶ Osim ako arbitar propušta svoje obveze i odugovlači, izuzeće arbitra može se zahtijevati i ako postoje činjenice koje daju razlog za opravdanu sumnju u arbitrovu objektivnost ili ako nema nužne kompetencije o kojima su se stranke dogovorile.⁵⁷ Ako se takav arbitar ne bi povukao ili ako o njegovom izuzeću ne bi odlučio arbitražni sud, moglo bi se tražiti da o zahtjevu za izuzeće odluči ovlaštenik za imenovanje.⁵⁸ Ako bi takav arbitar sudjelovao u donošenju pravorijeka, to bi mogla biti osnova za tužbu za poništaj pravorijeka.⁵⁹

Postupak se obavlja uz uvažavanje načela jednakosti stranaka u procesu i uz osiguravanje da se stranke očituju o tvrdnjama, prijedlozima i zahtjevima protivne stranke u postupku,⁶⁰ a započinje, ako se stranke nisu različito dogovorile, onim danom kada je arbitražna institucija primila tužbu, tj. onog dana kada je tuženik primio informaciju da je protivna strana izabrala ili predložila arbitra pojedinca i uz tu obavijest zahtjev da odabere drugog arbitra odnosno da se očituje o arbitru pojedincu koji je predložen te tužbu u kojoj se spor iznosi ispred suda arbitraže kada se govori o ad hoc vrsti arbitraže.⁶¹

Pravorijek u arbitražnom postupku je meritorna odluka o biti spora.⁶² Odluka donešena u arbitraži izjednačena je s pravomoćnom sudskom presudom i obvezujuća za stran-

⁵² ZA, čl. 10. st. 3.

⁵³ Knol Radoja, K.: *Svrishodnost arbitrabilnosti obiteljsko-pravnih sporova s posebnim naglaskom na sporove proizašle iz razvoda braka*, Pravni vjesnik br. 1, Osijek, 2015., str. 86.

⁵⁴ ZA, čl. 11. st. 1. i 2.

⁵⁵ ZA, čl. 11. st. 3.

⁵⁶ ZA, čl. 11. st. 4.

⁵⁷ ZA, čl. 12. st. 2.

⁵⁸ ZA, čl. 12. st. 7.

⁵⁹ ZA, čl. 36. st. 2. t. 1. e)

⁶⁰ ZA, čl. 17.

⁶¹ ZA, čl. 20.

⁶² Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 618.

ke.⁶³ Iznimno se može protiv pravorijeka podnijeti žalba i to pred arbitražnim sudom višeg stupnja, ali samo ako su se stranke tako sporazumjele.⁶⁴ Sud arbitraže će donijeti odluku o pravnim normama koje su izabrale stranke kao meritorne za predmet spora. U slučaju da stranke ne postupe na taj način, sud arbitraže će odlučivati po pravu za koje ocjenjuje da je s biti spora u najužoj dodirnoj točki. Ako su stranke izričito dale takvu ovlast, arbitražni sud može suditi i po pravičnosti. Svakako, suditi će se u skladu s pravilima u ugovoru te će se u obzir uzeti i mjerodavni običaji.⁶⁵ Stranke se tijekom postupka mogu nagoditi. Arbitražni će sud na zahtjev stranaka tada prekinuti postupak. Ako stranke zatraže da se na osnovi nagodbe ipak donese pravorijek, postupak se neće obustaviti, ali elementi nagodbe ne smiju biti protivni javnom poretku Republike Hrvatske.⁶⁶ Sud arbitraže može donijeti djelomične pravorijeke (oni kao takvi bit će smatrani kao samostalni pravorijeci) i međupravorijeke. Svaki pravorijek je u pisanom obliku, treba biti obrazložen. Obrazloženje pravorijeka nije potrebno ako su se stranke tako sporazumjele ili ako je donesen na osnovi nagodbe stranaka.⁶⁷ Dopunski pravorijek prognozira opciju da svaka stranka u vremenskom periodu od 30 dana od primitka pravorijeka ima mogućnost od arbitražnog suda tražiti donošenje dopunskog pravorijeka o zahtjevima navedenim u arbitražnom procesu o kojima arbitražni sud nije donio odluku u svom pravorijeku, a sud arbitraže će o tom dopunskom pravorijeku odlučiti samo ako smatra da je takav zahtjev opravdan.⁶⁸ Članak 33. ZA-a odgovara članku 339. Zakona o parničnom postupku (dalje: ZPP) koji govori o dopunskoj presudi, osim što se razlikuje rok. Kod ovog članka ZPP-a govori se o roku od 15 dana. U vremenskom roku od 30 dana od primanja pravorijeka, u slučaju da se stranke nisu drugačije dogovorile, svaka stranka može tražiti ispravak, tumačenje pravorijeka, ali također sam arbitražni sud može po službenoj dužnosti ispraviti pravorijek u vidu računске, pisarske ili tipografske greške ili bilo koju grešku slične naravi.⁶⁹ Članak 34. ZA-a odgovara članku 342. ZPP-a koji govori o ispravljanju presude u kontekstu ispravljanja grešaka u pogledu imena, brojeva, grešaka u računanju, pisanju i sl.

Kada se donese konačni pravorijek, okončava se postupak o pitanjima o kojima je tim pravorijekom odlučeno, ali se postupak može okončati i zaključkom arbitražnog suda kada:⁷⁰

- 1) stranka koja je u postupku tužilac povuče tužbu, osim ako se stranka u postupku koja je tužena tome suprotstavi, a sud arbitraže smatra da tuženik ima utemeljeni pravni interes da se donese konačni pravorijek o sporu

⁶³ Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019., 221.

⁶⁴ ZA, čl. 31.

⁶⁵ ZA, čl. 27.

⁶⁶ ZA, čl. 29.

⁶⁷ ZA, čl. 30.

⁶⁸ ZA, čl. 33.

⁶⁹ ZA, čl. 34.

⁷⁰ ZA, čl. 32. st. 1.

- 2) stranke zajednički donesu odluku o okončanju postupka ili
- 3) sud arbitraže smatra da je nastavak procesa iz nekog drugog motiva postao besmislen ili neostvariv.

Protiv pravorijeka se može podnijeti jedino tužba za poništaj te ga može poništiti sud samo ako:

- a) stranka dokaže da ugovor o arbitraži nije uopće bio sklopljen ili je nevaljan
- b) stranka dokaže da jedna od stranaka nije bila sposobna zaključiti ugovor, tj. nije bila uredno zastupana
- c) stranka dokaže da stranka koja podnosi tužbu nije uredno obaviještena o pokretanju arbitraže ili joj je na nekakav protuzakonit način spriječena rasprava pred sudom arbitraže
- d) stranka dokaže da se pravorijek odnosi na spor koji nije dogovoren arbitražnim ugovorom, nije obuhvaćen njegovim odredbama, sadrži odluke o stvarima koje prekoračuju granice istog ugovora (tako da se odluka o objektima spora koje su iznesene arbitraži može razdvojiti od onih koja joj nisu iznesene, može se poništiti onaj dio pravorijeka u kojem se nalaze odluke koje se odnose na biti koje nisu bile iznesene arbitraži)
- e) stranka dokaže kako sastav arbitražnog suda ili sam postupak nije bio u skladu sa ZA-om ili sporazumom stranaka, a to je utjecalo na pravorijek
- f) stranke ugovore da se pravorijek može pobijati tužbom u slučaju da stranka koja pobija otkrije nove činjenice, stekne mogućnost za nove dokaze na osnovi kojih bi za nju pravorijek mogao biti povoljniji
- g) stranka dokaže kako pravorijek nije potpisan ili obrazložen sukladno ZA-u i ako se
- h) stranka nije pozvala na razlog, ali sud nađe da predmet spora nije arbitrabilan prema zakonima Republike Hrvatske ili da je pravorijek kontradiktoran javnim poretkom Republike Hrvatske.⁷¹

Slijedom navedenog, treba imati na umu da poništaj pravorijeka koji je u suprotnosti s javnim poretkom Republike Hrvatske nije ni redovan ni izvanredni pravni lijek. Suprotnost javnom poretku obično se tumači kao suprotnost prinudnim propisima.⁷² U ovom slučaju se to ne bi trebalo tako shvaćati već više ograničeno na način da obuhvaća samo kršenje osnovnih ustavnih prava, povreda temeljnih moralnih vrednota pravnog sustava i države. Unaprijed odrediti o kakvim se slučajevima radi je teško, već se to utvrđuje od strane suda u svakom pojedinačnom slučaju.⁷³

⁷¹ ZA, čl. 36.

⁷² Sajko, K.: *Javni poredak – zaštita osnovnih pravnih načela domaćeg prava*, Pravo i porezi br 1., Zagreb, 2003., str. 3.

⁷³ Jug, J.: *Načini okončanja arbitražnog postupka – dileme i prijedlozi*, <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=1024>, pristup: 10.11.2021.

Sudska praksa – Visoki trgovački sud Republike Hrvatske

Formulacije, da je presuda Izabranog suda u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske i utvrđenim osnovama društvenog uređenja, kao i suprotnost s javnim poretkom Republike Hrvatske, predstavljaju pravne standarde koji nisu unaprijed određeni zakonom već traže interpretaciju suca. Prema mišljenju ovog suda, već i ranija odredba čl. 485. toč. 6. ZPP-a nije kao razlog za poništaj pravorijeka izabranog suda propisivala suprotnost sa svim prisilnim normama. U tom pravcu treba primjenjivati i pojam javnog poretka Republike Hrvatske. Nema dvojbe da su u pojmu javnog poretka sadržana temeljna pravna i moralna načela na kojima počiva sustav Republike Hrvatske. Intenzitet povrede javnog poretka prosuđuje sud u postupku poništaja pravorijeka, cijeneći okolnosti konkretnog parničnog predmeta.⁷⁴

Sud arbitraže će na zahtjev neke od stranaka u odluci kojom se arbitražu obustavlja ili u pravorijeku utvrditi koja je stranka i u kojem postotku obvezna namiriti drugoj strani troškove nužne zbog vođenja postupka, uračunavajući nagrade arbitrima i troškove zastupanja, i snositi vlastite troškove. U pogledu troškova postupka, sud arbitraže će po slobodnoj ocjeni odlučiti te uzeti u obzir sve pojedinosti slučaja, a osobito konačni rasplet arbitražnog procesa.⁷⁵

4.2. Pozitivne i negativne strane arbitraže

Arbitražni postupak omogućuje trajnost raspravljanja, ugodan ambijent, pomirljiv ton i jednostavnost procesnih pravila.⁷⁶

Postoji više očitih razloga zašto izabrati arbitražu:

- 1) **stručnost.** Arbitar može biti osoba koja je ekspert za područje u kojem arbitrira, bira se na temelju njihove posebne stručnosti, kompetencija u području poslovanja koje je predmet spora za razliku od sudaca koji uglavnom nisu specijalisti za samo neko određeno, usko područje⁷⁷
- 2) **povjerljivost** je jedna od velikih prednosti arbitraže. Arbitražna diskrecijska priroda čini arbitražu sve privlačnijom metodom rješavanja spora. Za razliku od otvorenog rješavanja spora na javnim sudovima, arbitraži prisustvuju samo zainteresirane strane ili drugim riječima, stranke u sporu. Povjerljivost je bitna poglavito kod održavanja dobrih poslovnih odnosa, daleko od oka javnosti i medija koji često mogu narušiti isti.⁷⁸

⁷⁴ Visoki trgovački sud RH, Pž-6855/02 od 15.07.2003.

⁷⁵ ZA, čl. 35. st. 1. i 2.

⁷⁶ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 618.

⁷⁷ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 618.

⁷⁸ Al-Farouqi Sastrowiyono, A.: *The pros and cons of arbitration: A study of international arbitration with*

Sudski postupak ne jamči povjerljivost i diskreciju o podacima koji se tiču odnosa između stranaka⁷⁹

- 3) **fleksibilnost** je privlačna za mnoge stranke posebno za one koji se protive formalnostima u sudnici. Arbitar usklađuje interese stranaka u sporu te postupak nije previše formalan, ali treba imati na umu dogovorene i utvrđene smjernice i pravila. Postupak se ne odvija pred sućem što može biti poprilično zastrašujuće. Arbitraža se može odvijati u neformalnom okruženju gdje stranke i arbitar sjede za istim stolom.⁸⁰
- 4) **sloboda odabira pravila, arbitra, jezika i mjesta** su najčešći faktori koji razlikuju arbitražu od suđenja. Protivne strane se mogu dogovoriti oko pravila procesa kojih se sud arbitraže mora držati na način da ih same definiraju ili da ih se uputi na neke utvrđene zakone, norme, mjerodavno pravo ili na drugi prikladan način, a ako takvog sporazuma nema, arbitražni sud može provoditi postupak na način koji smatra prikladnim.⁸¹ Arbitraža ima autonomnu dimenziju koja se očituje u mogućnost da stranke same biraju tko će im suditi⁸² te to čini veliku razliku u odnosu na suce, koji su obično strankama nametnuti u sudskom postupku (iznimka je izuzeće).⁸³ Stranke se mogu sporazumjeti o mjestu arbitraže. U slučaju da nema takvog dogovora, mjesto će odrediti sud arbitraže te će pritom paziti na pojedinosti sukoba kao i na povoljnost nekog mjesta za stranke.⁸⁴ O jeziku ili jezicima se stranke mogu dogovoriti te će se onda na njima arbitražni postupak voditi. Ako se stranke oko toga ne dogovore, odluku o jeziku ili jezicima donijet će arbitražni sud⁸⁵
- 5) arbitražni postupak relativno je **kratak**. Odlučivanje se odvija u samo jednom stupnju. Arbitražni postupak je, za razliku od sudskog, prvostupanjski i mnogo je kraći od sudskog.⁸⁶ Sudski postupak koji je okarakteriziran kao spor i kompliciran, a arbitražni postupak nema žalbe, pravorijek je odmah pravomoćan i ovršan, pa je prema tome

perspective of Indonesian and Korean law, Postgraduate program faculty of law Universitas Islam Indonesia, pp 231. – 247., Yogyakarta, 2019., str. 238. i 239.

⁷⁹ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 619.

⁸⁰ Al-Farouqi Sastrowiyono, A.: *The pro's and con's of arbitration: A study of international arbitration with perspective of Indonesian and Korean law*, Postgraduate program faculty of law Universitas Islam Indonesia, pp 231. – 247., Yogyakarta, 2019., str. 239. i 240.

⁸¹ ZA, čl. 18.

⁸² Knol Radoja, K.: *Svrishodnost arbitrabilnosti obiteljsko-pravnih sporova s posebnim naglaskom na sporove proizašle iz razvoda braka*, Pravni vjesnik br. 1, Osijek, 2015., str. 86.

⁸³ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 618.

⁸⁴ ZA, čl. 19. st. 1. i 2.

⁸⁵ ZA, čl. 21. st.1.

⁸⁶ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 619.

postupak višestruko kraći u usporedbi s parničnim postupkom pred državnim sudom. Arbitražni sudac obično treba riješiti samo predmet ili nekoliko njih koji su mu povjereni, a ne nekoliko stotina poput državnog suca: Arbitre za brzinu dodatno motivira i to što su za rješavanje određenog spora posebno honorirani.⁸⁷

Problem koji se može pojaviti je nemogućnost tužbe ako je arbitraža okončana zaključkom. Članak 36. ZA-a nam donosi slučajeve kada se protiv pravorijeka može podnijeti tužba te tu nema govora u slučaju okončanja zaključkom. Ovo se posebno odnosi na slučajeve kada tužitelj želi povući tužbu, ali se tuženik tome protivi i traži donošenje pravorijeka, a arbitraža zaključi da za to ne postoji pravni interes. Takav slučaj isključuje mogućnost tužbe. Također, ako sud zaključi da je nastavak arbitražnog postupka nemoguć, stranke ostaju bez mogućnosti poništaja pravorijeka.⁸⁸

Što se tiče troškova, arbitraža se može dokazati i **ekonomičnim prihvatljivijim rješenjem** iz razloga jer nema izdataka za revizijske i žalbene procese. Troškovi se isprva mogu doimati visokima jer se pokriva iz onoga što sudionici plaćaju pa se iz tog razloga često traži polog za financiranje arbitraže. Nije uvijek sigurno hoće li se ova prednost pokazati kao ispunjena jer to ovisi u kojem dijelu će se process otežati, odgađati ili će se u arbitraža provoditi u suglasju s njezinom prirodom – učinkovito i brzo.⁸⁹ Kod računanja troškova treba znati da troškovi arbitraže obuhvaćaju upisne pristojbe, nagrade za izmiritelja i arbitara, troškova administracije, nagrada i troškova za vještake, troškove za prevođenje spisa i ostalih troškova.⁹⁰ Stranke ponekad mogu imati teškoće u izboru arbitara pa se može vrijeme potrebno za sastavljanje arbitražnog vijeća i tijek postupka može odužiti. Sporost u postupanju arbitara koja može proizlaziti zbog nedostatka odlučnosti u zauzimanju stava i objektivnom postupanju arbitara te zbog nedovoljnog poznavanja prava je jedna od negativnih osobina arbitražnog postupka. Osjećaj straha također postoji u vidu transformacije suđenja na temelju prava u arbitrarnost te sklonost da se odluke u arbitraži na zahtjev razočarane stranke podnose slobodnoj ocjeni suda.⁹¹

⁸⁷ Knol Radoja, K.: *Svršishodnost arbitrabilnosti obiteljsko-pravnih sporova s posebnim naglaskom na sporove proizašle iz razvoda braka*, Pravni vjesnik br. 1, Osijek, 2015., str. 86. i 87.

⁸⁸ Jug, J.: *Načini okončanja arbitražnog postupka – dileme i prijedlozi*, <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=1024>, pristup: 10.11.2021.

⁸⁹ Knol Radoja, K.: *Svršishodnost arbitrabilnosti obiteljsko-pravnih sporova s posebnim naglaskom na sporove proizašle iz razvoda braka*, Pravni vjesnik br. 1, Osijek, 2015., str. 87. i 94.

⁹⁰ Odluka o troškovima u postupcima arbitraže, NN 142/11, čl. 2.

⁹¹ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611 – 632, Zagreb, 2006., str. 619.

5. MIRENJE

Kao jedan od alternativnih načina rješavanja sporova razvila se medijacija ili mirenje. Medijacija dolazi od latinske riječi *mediare* što znači posredovanje, biti u sredini.⁹² U svijetu je ustaljen naziv medijacija, međutim hrvatski zakonodavac odlučio se za naziv mirenja smatrajući kako se više slaže s hrvatskim jezikom.⁹³

Mirenje je takav oblik alternativnog rješavanja sporova u kojemu stranke suglasnošću volja pokreću postupak te tijekom cijelog postupka imaju mogućnost raspolaganja obostranim zahtjevima i prijedlozima, bez utjecaja vanjskog autoriteta.⁹⁴ Mirenje je proces u kojem nije bitno mjesto njegovog provođenja (može se provoditi u instituciji za mirenje, izvan takve ustanove ili na sudu). Stranke u takvom postupku pokušavaju sporazumno riješiti sukob, postići nagodbu, a u tome im pomaže jedan ili više izmiritelja bez ovlaštenja da strankama nametne neko obvezujuće rješenje.⁹⁵

Izmiritelj je osoba koja na temelju sporazuma stranka provodi postupak mirenja te će on u postupku pokušavati pomoći strankama u razumijevanju i savladavanju prepreka u njihovom međusobnom razgovoru u cilju uspostavljanja odnosa u kojem se lakše pregovara i komunicira. U postupku mirenja, stranke iznose sve detalje oko spora koji postoji između njih, a ne samo one koje su pravno meritorne i po tome se mirenje itekako razlikuje od sudskog postupka.⁹⁶

Pojednostavljeno rečeno, mirenje je poseban oblik rješavanja spora u kojem stranke rješavaju vlastite sporove pod vodstvom neovisne treće osobe. Prilikom postupka mirenja izvansudski se nastoji, uz podršku treće objektivne i o predmetu nezainteresirane osobe, doći do zadovoljavajućeg rješenja. Cilj je pronaći rješenje koje će biti prihvatljivo za obje stranke, a ne da se otkrije koja stranka je u pravu, a koja stranka je u krivu.

Mirenje je proces koji služi kao pomoćni instrument putem kojeg se rješavaju postojeći sukobi i s kojim se nastoji smanjiti rizik sličnih sukoba u budućnosti i ukloniti negativne učinke samog sporenja. Inicijativa za pokretanje postupka mirenja jest u rukama stranaka.

Postupak mirenja ne završava presudom, već se uz održavanje individualnih i zajedničkih povjerljivih sastanaka nastoji shvatiti uzroke sukoba te zajedničkim snagama doći do adekvatnog sporazuma u obliku nagodbe.⁹⁷

⁹² <https://medijacija.hr/medijacija/>, pristup: 13.07.2021.

⁹³ <https://znatko.com/16546/>, pristup: 13.07.2021.

⁹⁴ Hadžić, A., Medvidović, L.: *Pristav, Rechtspfleger, dragovoljno sudovanje, medijacija*, Europski pokret Split – Grafika, Osijek, 2005., str. 88.

⁹⁵ Zakon o mirenju, NN 18/11 (dalje ZM); čl. 3.

⁹⁶ Šimac, S.: *Mirenje kao generator promjena u pravosudnom sustavu i pravnoj profesiji*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013., str. 104.

⁹⁷ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci,

5.1. Zakon o mirenju

Kao jedna od metoda alternativnog rješavanja sporova, mirenje je prvi puta regulirano u hrvatskom zakonodavstvu posebnim propisom – ZM-om.

Pri izradi nacrtu ZM-a tražili su se modeli u komparativnom i međunarodnom pravu. Ocjenjivala su se dva službena spisa – Preporuka Vijeća Europe o mirenju u građanskim i trgovačkim sporovima i Zelena knjiga (Green Paper) o alternativnim metodama rješavanja sporova u građanskom i trgovačkom pravu Europske komisije. U nacrt ZM-a ugrađene su neke temeljne smjernice tih dokumenata kao npr. odluka da se mirenje uredi posebnim zakonom, potreba fleksibilnosti pravila, a koja će promicati mirenje unutar i izvan sudskog postupka, definicija mirenja, primjena, temeljna načela poput dobrovoljnosti postupka, neutralnosti izmiritelja, ravnopravnosti stranaka te potreba kako mirenje ne smije ni jednu stranku dovesti u nepovoljniji položaj te spriječiti pristup sudu.⁹⁸

Ogroman utjecaj i inspiracija na ZM imao je UNCITRAL-ov Model zakon o međunarodnom trgovačkom mirenju iz 2001. godine.⁹⁹ Postoje četiri razloga zašto je UNCITRAL-ov Model zakona odabran kao osnova za izradu ZM-a:

- 1/ Hrvatska ima odlična iskustva s preuzimanjem UNCITRAL-ovih modela (kao već spomenuto ranije, za izradu ZA-a iz 2001. godine uzor je bio UNCITRAL-ov Model zakon o međunarodnoj trgovačkoj arbitraži iz 1985.)¹⁰⁰
- 2/ tijelo Komisije UN-a UNCITRAL je idealan forum za unifikaciju prava na globalnoj razini iz razloga jer se sastoji od predstavnika država različitih pravnih i kulturnih tradicija¹⁰¹
- 3/ Hrvatska aktivno sudjeluje u UNCITRAL-ovim radnim skupinama kod izrade zakonskih tekstova¹⁰² i
- 4/ glavna osobina UNCITRAL-ovih Model zakona jest mogućnost država da dijelove zakona mijenjaju i usklađuju sukladno vlastitim potrebama.¹⁰³

pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 612. i 613.

⁹⁸ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

⁹⁹ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

¹⁰⁰ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

¹⁰¹ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

¹⁰² Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

¹⁰³ Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* br. 88, Zagreb, 2010., str. 114.

Međutim, UNCITRAL-ov Model je ograničen na međunarodno mirenje u trgovačkim predmetima pa su u ZM-u učinjene određene promjene. Hrvatski ZM je širi i odnosi se i na mirenje u predmetima koji nisu samo međunarodni i trgovački.¹⁰⁴ Za razliku od Model zakona, u ZM-u su oblikovana zastarna pitanja oko učinka mirenja.¹⁰⁵

ZM je stupio na snagu 24. listopada 2003. godine.¹⁰⁶

Naime, 2008. godine donesena je Direktiva 2008/52/EC Europskog parlamenta i Vijeća o pojedinim segmentima mirenja u građanskim i trgovačkim sporovima koja je zadala obvezu implementacije u državama članicama te je rezultirala konkretnijim uređenjem postupka mirenja na nacionalnoj razini. Ona se morala implementirati do 21. svibnja 2011. pa se javila potreba za izmjenom ZM-a. Zakon je izmijenjen 2009. godine, a početkom 2011. godine donesen je novi ZM koji je u cijelosti stupio na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.¹⁰⁷

ZM regulira postupak mirenja u trgovačkim, građanskim, radnim i ostalim sporovima o pravima i obvezama stranaka kojima mogu slobodno upravljati, ali se odredbe primjenjuju i na mirenje u drugim sporovima, ako to udovoljava prirodi pravnog odnosa iz kojeg spor nastaje i naravno, ako nekim specifičnim zakonom za te sporove nisu definirane neke različite odredbe.¹⁰⁸

Svrha ZM-a je olakšavanje pristupa mirenju kao metodi rješavanja spora, osiguravanje njegove raspoloživosti, jačanje svijesti o mirenju, poticanje primjene i osiguravanje uravnoteženog odnosa između mirenja i sudskog postupka te se u cilju ostvarenja svrhe ZM-a treba poticati, ohrabrivati korištenje mirenja, objavljivati informacije o mirenju, institucijama za mirenje te educirati izmiritelje te sveukupno učiniti mirenje više dostupnim kroz sredstva javnog priopćavanja, elektronskih i drugih medija.¹⁰⁹ Pravni subjekti imaju više povjerenja u institut mirenja ako iza njega stoji pravna država.¹¹⁰

ZM osim što određuje doseg primjene, svrhu, definicije mirenja, izmiritelja i organizacija za mirenje, određuje i kako i kada se pokreće postupak, na koji način se imenuje izmiritelj, koje su obveze i ovlaštenja sudionika, na koji način se okončava, regulira povjer-

¹⁰⁴ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

¹⁰⁵ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

¹⁰⁶ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611 – 632, Zagreb, 2006., str. 611.

¹⁰⁷ https://dg-justice-portal-demo.eurodyn.com/ejusticeportal/content_mediation_in_member_states-64-hr-maximizeMS-hr.do?member=1 pristup: 26.07.2021.

¹⁰⁸ ZM, čl. 1. st. 1. i 2.

¹⁰⁹ ZM, čl. 2. st. 1. i 2.

¹¹⁰ Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010., str. 115.

ljivost, određuje odnos mirenja i troškova postupka, međuodnos procesa mirenja s drugim postupcima o istom predmetu i slično.

Proces mirenja se obavlja na način o kojem su se stranke dogovorile.¹¹¹ Postupak mirenja pokreće se:

1) **prijedlogom jedne strane u sporu koji prihvati druga strana**

Pokretanje postupka ne započinje onda kad se prijedlog uputi od jedne strane drugoj, već prihvatanjem prijedloga za pokretanjem mirenja. Važno je da druga strana prihvati prijedlog (iznimno ako postoje sporovi za koje vrijedi obveza započinjanja procesa mirenja ugovoreno ili propisano drugačije).¹¹² Da bi mirenje započelo, obje strane moraju biti suglasne s tim. druga se stranka o prijedlogu za provođenje mirenja treba izjasniti u roku od 15 dana od prijedloga. Može biti i drugi naznačeni rok za očitovanje u prijedlogu, strankama se ostavlja mogućnost da odrede i dulji rok te se tu očituje dispozitivnost. Ako se ne izjasni u roku, smatra se da je prijedlog odbijen.¹¹³ Međutim, stranka se na prijedlog može i oglušiti te ako ne da odgovor u roku od 15 dana ili u dogovorenom roku, prijedlog se smatra odbijen. Stranka koja je inicirala mirenje može povući svoj prijedlog, ali mora paziti da povlačenje učini prije negoli predmetni rok protekne.¹¹⁴

Ne postavljaju se neka osobito stroga formalna pravila koja bi prijedlog trebao sadržavati. Naime, prijedlog bi trebao biti određen ili odrediv na način da se opiše spor koji bi se u postupku mirenja trebao riješiti kao i temeljne elemente osnovom kojeg bi se spor trebao riješiti kako bi se bez ikakve dileme mogao donijeti zaključak da se radi o mirenju.¹¹⁵ Osim toga, kako bi se po prijedlogu moglo postupati, bilo bi dobro da prijedlog sadrži i elemente poput naziv ustanove ili javnopravnog tijela u kojem se mirenje odvija, ime i prezime stranaka te potpisi. Neke ustanove i institucije imaju već unaprijed kreirane formulare prijedloga za mirenje (Slika 1.), a takav je primjer Trgovačkog suda u gradu Pazinu.

2) **zajedničkim prijedlogom objiju strana za mirnim rješenjem spora**¹¹⁶

¹¹¹ ZM, čl. 9. st. 1.

¹¹² ZM, čl. 6. st. 2.

¹¹³ ZM, čl. 6. st. 3. i 4.

¹¹⁴ Milić, D.: *Pravno uređenje mirenja u pravnom poretku Republike Hrvatske*, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* br. 90, Zagreb, 2011., str. 80.

¹¹⁵ Milić, D.: *Pravno uređenje mirenja u pravnom poretku Republike Hrvatske*, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* br. 90, Zagreb, 2011., str. 80.

¹¹⁶ https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-hr-en.do?clang=hr, pristup: 13.07.2021.

Slika 1. Suglasni prijedlog za mirenje pred Trgovačkim sudom u Pazinu

Obrazac 4.

REPUBLIKA HRVATSKA
TRGOVAČKI SUD U PAZINU
Dršćevka br. 1
52000 Pazin

P- /08

TUŽITELJ:

TUŽENIK:

RADI:

SUGLASNI PRIJEDLOG STRANAKA ZA POKRETANJE POSTUPKA MIRENJA

Pred Trgovačkim sudom u Pazinu vodi se parnični postupak među gore navedenim strankama koje suglasno predlažu pokretanje postupka mirenja pred Trgovačkim sudom u Pazinu radi pokušaja njegovog rješenja sklapanjem nagodbe o zajedničkog interesa.

U _____ (mjesto), _____ (datum).

tužitelj

tuženik

NAPOMENE:

- *Ovaj obrazac sadrži prijedlog teksta prijedloga stranaka za pokretanje postupka mirenja pred Trgovačkim sudom u Pazinu, koji se može slobodno mijenjati i dopunjavati.*

Izvor: <https://sudovi.hr/hr/tspa/gradani/mirenje> preuzeto: 10.11.2021.

3) **prijedlogom treće strane** (npr. sudac u sudskom postupku)¹¹⁷

Kod iniciranja procesa mirenja nije nužno unaprijed sastaviti sporazum u kojem će se stranke obvezati buduće sukobe ili nesuglasice rješavati mirenjem.¹¹⁸ Ali, ako su se stranke unaprijed ipak dogovorile o provedbi postupka mirenja te se izričito obvezale da u nekom određenom vremenskom periodu ili do pojave nekog određenog uvjeta neće započeti ili nastaviti arbitražne, sudske ili neke druge postupke, takav ugovor ima obvezan učinak.¹¹⁹ Takva klauzula u ugovoru obično se naziva medijacijska klauzula. Ona se obično sastoji od:¹²⁰

- 1) stavke da će se mirenje provoditi na sve sporove ili samo na neke sporove koji se odnose na ugovorni odnos
- 2) dogovora oko vremenskog perioda u kojem će se mirenje provesti
- 3) mjesta provedbe mirenja
- 4) tko će mirenje provoditi te
- 5) stavke o povjerljivosti koja obično brani strankama da činjenice i rezultate iznesene u postupku mirenja koriste u druge svrhe kao što su neki drugi postupci.

ZM uređuje postupak imenovanja izmiritelja. Izmitirelj je osoba koja na temelju sporazumu stranaka provodi postupak mirenja.¹²¹ Osim „izmiritelj“, često se koriste nazivi poput miritelj, posrednik, medijator i koncilijator.¹²² Imenovanje se vrši prema normama o kojima su se stranke dogovorile te određuju jednog ili više izmiritelja i tko će biti imenovan za izmiritelja. Ako se stranke ne mogu dogovoriti, mogu tražiti da izmiritelje odredi institucija za mirenje ili neka treća osoba.¹²³ U pravilu, u postupcima mirenja određuje se samo jedan miritelj jer je jedan dovoljan za razliku od arbitraže gdje je arbitražno vijeće ovlašteno donijeti odluku koja je obvezujuća što nije slučaj kod mirenja. Dogodit će se da se izabire veći broj izmiritelja ako stranke ne raspolažu dostatnim informacijama koje bi im pomogle pri izboru jednog prikladnog izmiritelja.¹²⁴ Krajnju suglasnost za takav izbor daju stranke kao i kakve će i kolike će biti ovlasti izmiritelja.¹²⁵ Izmiritelj ne može biti su-

¹¹⁷ ZPP, NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19 (dalje: ZPP), čl. 186.d. st. 1.

¹¹⁸ ZM, čl. 6. st. 1.

¹¹⁹ ZM, čl. 18.

¹²⁰ Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010., str. 117.

¹²¹ ZM, čl. 3.

¹²² Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 152.

¹²³ ZM, čl. 7.

¹²⁴ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 72.

¹²⁵ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 152.

dac ili arbitar u sporu koji je bio nekada ili jest predmet postupka mirenja, ili u nekakvom drukčijem sporu koji se izrodio iz tog pravnog odnosa ili je pak u bliskoj vezi s njim.¹²⁶ Izmiritelj mora postupati stručno, svrhovito, nepristrano te je dužan otkriti sve okolnosti koje bi mogle dovoditi do sumnje u njegovu nepristranost.¹²⁷ Dužan je čuvati tajnim sve informacije za koje sazna tijekom postupka (prema trećim osobama). Iznimka je jedino situacija ako je na osnovi zakona dužan otkriti te informacije ili ako je to neophodno radi provedbe ili ovrhe nagodbe.¹²⁸ Smije sudjelovati u sastavljanju nagodbe i predlagati sadržaj nagodbe.¹²⁹ Od stranaka se ne traži da striktno gledaju kvalifikacije i sposobnosti izmiritelja,¹³⁰ ali će se stranke najčešće voditi vlastitim interesima, pa će izbor uglavnom biti osoba koja svojim iskustvom i sposobnostima pokazuje da je stručnjak u rješavanju konfliktnih situacija, osoba koja je izvrsna u komunikaciji, pregovaranju, koja ima obuku u sastavljanju nagodbi, vođenju mirenja te ostale karakteristike za koje stranke pridaju važnost.¹³¹ Izmiritelj treba paziti na svoju verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Treba biti strpljiv jer nestrpljivost može u nekoj od stranaka probuditi sumnju u nepristranost izmiritelja. Izmiritelj treba dopustiti strankama slobodu da same dolaze do rješenja, dok on samo pri tom pomaže.¹³²

Sastav, mehanizmi vođenja i oblik registra izmiritelja te principi za akreditiranje ustanova za mirenje i izmiritelja regulirani su Pravilnikom o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja.¹³³ Registar izmiritelja vodi se pri Ministarstvu pravosuđa.¹³⁴ Za upis u Registar izmiritelja potrebno je priložiti:¹³⁵

- zahtjev za upis,
- certifikat akreditirane institucije u izvorniku ili ovjerena kopija o završenoj osnovnoj edukaciji za izmiritelje u trajanju od 40 sati¹³⁶
- kopiju osobne iskaznice,
- podatak o OIB-u.

¹²⁶ ZM, čl. 16.

¹²⁷ ZM, čl. 8.

¹²⁸ ZM, čl. 14. st. 1.

¹²⁹ ZM, čl. 11.

¹³⁰ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 74.

¹³¹ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611 – 632, Zagreb, 2006., str. 622. i 623.

¹³² Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010., str. 119.

¹³³ Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja, NN 59/11 (dalje Pravilnik) čl. 1.

¹³⁴ Pravilnik, čl. 2. st.1.

¹³⁵ Pravilnik, čl. 5.

¹³⁶ Pravilnik, čl. 9. st. 2.

Kako bi se osigurao ostanak u Registru izmiritelja nužno je svake dvije godine predati certifikat akreditirane institucije u izvorniku ili ovjerenu kopiju o okončanoj dodatnoj edukaciji za izmiritelje u trajanju od 20 sati.¹³⁷

Postupak mirenja se provodi uz poštovanje načela poštenja, savjesnosti i međunarodno usvojenih standarda mirenja iskazanim u aktima Europske unije, Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda. Pitanja koja nisu uređena ZM-om treba rješavati u suglasju s načelima dragovoljnosti, jednakog ophođenja prema strankama, učinkovitosti postupka, autonomije stranaka, povjerljivosti tijekom cijelog procesa i neutralnosti miritelja.¹³⁸

Mirenje je dovršeno:¹³⁹

A/ u slučaju ako je jedna od stranaka upitula drugoj, tj. drugim strankama u procesu i izmiritelju pismenu izjavu da odustaje od mirenja. Iznimno, ako u mirenju sudjeluje više stranaka koje su voljne spor i dalje rješavati mirenjem, mirenje se može nastaviti bez stranke koja je odustala.

Naime, stranka u mirenju može sudjelovati dok ona to želi te može prekinuti u bilo kojem trenutku ako smatra da to za nju više nije svrhovito. Stranka u postupku ne može biti zadržana protivno svojoj volji. Ako su u postupku sudjelovale dvije ili više stranaka, postupak se prekida samo za stranku koja je inicirala prekid, ali ne i za preostale stranke. Ako su one i dalje spremne da se postupak dovrši, mirenje će se nastaviti za njih. Jedino što stranka koja inicira prekid treba učiniti je uputiti jednoznačnu pisanu izjavu kojom ona odustaje od postupka svim strankama i izmiritelju.

B/ ako su stranke uputile izmiritelju pisanu izjavu o dovršetku postupka

Stranke mogu ako zajednički daju suglasnost okončati postupak mirenja bez obveze da objašnjavaju razloge za odustanak. Stranke jedino moraju, kao i kod odustanka jedne stranke, uputiti pisanu izjavu kojom odustaju od postupka izmiritelju.

C/ ako izmiritelj odluči da se postupak mirenja zaustavlja. Odluka je donesena nakon što je strankama dana šansa da se izjasne, a razlog obustave je što daljnji pokušaji mirenja više nisu svrhoviti.

Kada izmiritelj shvati da se postupak odugovlači i da nema mogućnosti da će se cilj postupka ostvariti, dužan je postupak zaustaviti. Stranke će od strane izmiritelja biti obaviještene o namjeri izmiritelja te im to daje vremena da razmisle i pokrenu daljnje korake. Situacije koje bi mogle dovesti do obustavljanja postupka od strane izmiritelja bi mogle biti ako stranke ne sudjeluju u dobroj vjeri, ako namjerno odugovlače proces, ako je neka od stranaka nedostupna i slično.

¹³⁷ Pravilnik, čl. 7.

¹³⁸ ZM, čl. 4.

¹³⁹ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 86. – 89. i ZM, čl. 12.

D/ u slučaju da se nagodba ne sklopi u vremenskom periodu od 60 dana od početka mirenja, tj. u drugom vremenskom periodu sukladno sporazumu stranaka

Zakonodavac je prepustio strankama da odrede vremenski period koji im je potreban za postupak mirenja. Neki postupci mirenja mogu biti okončani u roku od svega nekoliko dana, ali postoje složeniji predmeti kod kojih će ponekad biti potrebno više vremena da bi se uspješno ostvario cilj i sklopila nagodba.

E/ sklapanjem nagodbe

Nagodba može biti djelomična ili potpuna. Djelomična okončava mirenje, ali samo u vidu nekoliko spornih točaka dok potpuna nagodba sadrži sporazumna rješenja stranaka te se tako u cijelosti okončava spor.¹⁴⁰ Najčešće je sklopljena u pisanom obliku, potpisana od strane stranaka i izmiritelja. Ona proizvodi učinke od trenutka kada su je stranke sklopile. Kada je nagodba sklopljena u mirenju, ona obvezuje stranke koje su je ugovorile.¹⁴¹ Ako su nagodbom preuzete neke obveze, stranke su obvezne izvršiti ih pravovremeno.¹⁴² Nagodba donesena u mirenju je ovršna isprava ako je u njoj ustanovljena obveza na činidbu o kojoj se stranke mogu nagoditi te ako u svom sastavu ima izjavu obveznika o izravnom dopuštenju ovrhe tzv. klauzulu ovršnosti).¹⁴³ Nagodba koja se sklopi u mirenju imaće svojstvo ovršne isprave ako se sastavi:¹⁴⁴

- u obliku javnobilježničkog akta
- sudske nagodbe
- arbitražnog pravorijeka na temelju nagodbe.

Svojstvo ovršne isprave imaju nagodbe sklopljene u postupku pred sudovima časti pri komorama u Republici Hrvatskoj.¹⁴⁵

5.2. Zakon o radu

Radni odnosi su vrsta društvenih odnosa koji po svojoj prirodi uključuju suprotstavljene interese radnika i poslodavca, ali i težnju za uspostavljanjem povjerenja.¹⁴⁶ Radni

¹⁴⁰ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 86.

¹⁴¹ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 86.

¹⁴² ZM, čl. 13. st. 1.

¹⁴³ ZM, čl. 13. st. 2.

¹⁴⁴ ZM, čl. 13. st. 5.

¹⁴⁵ Ovršni zakon, NN 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20; čl. 23. st. 6.

¹⁴⁶ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarčić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp

sporovi su stanje neslaganja oko određenog pitanja oko kojeg se radnici ili poslodavci sukobljavaju.¹⁴⁷

Zakon o radu¹⁴⁸ pruža mogućnost dobrovoljnog mirenja u individualnim i kolektivnim radnim sporovima. Osnova razlike ovih sporova je u tome tko pokreće spor. Radni sporovi su koncilijabilni.¹⁴⁹ Kad je riječ o individualnim radnim sporovima, predmet spora je uobičajeno zaštita prava iz individualnog radnog odnosa. To je spor o pravu. U individualnim sporovima imamo na jednoj strani poslodavca, a na drugoj strani jednog ili više radnika koji nastupaju kao pojedinci.¹⁵⁰ Prije nego radnik može tražiti zaštitu svojih prava na sudu, ZOR propisuje obvezu pokušaja postizanja rješenja spora izravnim obraćanjem poslodavcu sa zahtjevom za zaštitu njegovog prava. Obraćanje poslodavcu se mora učiniti u vremenskom roku od 15 dana od dana dostave odluke za koju tvrdi da je povrijedila radnikovo pravo odnosno 15 dana od zapažanja povrede prava. U slučaju da spor nije riješen u 15 dana, radnik može u daljnjem roku od 15 dana pred nadležnim sudom zahtijevati zaštitu povrijeđenog prava.¹⁵¹ Radnik ne može zahtijevati zaštitu pred nadležnim sudom bez ove zakonske pretpostavke (iznimke su zahtijevanja radnika za nadoknadom štete ili zahtijevanja za nekim drugim novčanim potraživanjem iz radnog odnosa).¹⁵² Ovakve odredbe o obveznom obraćanju poslodavcu u određenoj mjeri odgađaju rješavanje spora pred sudom, ali se ne može smatrati obveznim mirenjem iz razloga što u tom procesu ne djeluje neka treća nepristrana osoba nego stranke direktno pregovaraju¹⁵³ što može rezultirati mirnim rješanjem spora. Kada se radnik obraća poslodavcu za ostvarenje svojih prava, za posljedicu ima odgađanje sporenja pred sudom te mogućnost mirnog rješavanja.¹⁵⁴

Osim individualnih radnih sporova postoje i kolektivni radni sporovi. Subjekti kolektivnih radnih sporova su s jedne strane organizacije koje zastupaju interese radnika tzv.

1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1285.

¹⁴⁷ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1285.

¹⁴⁸ Zakon o radu, NN 93/14, 127/17, 98/19 (dalje ZOR)

¹⁴⁹ Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019., str. 220.

¹⁵⁰ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1286.

¹⁵¹ ZOR; čl. 133. st. 1. i 2.

¹⁵² ZOR, čl. 133. st. 3.

¹⁵³ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1290.

¹⁵⁴ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 170.

sindikati, a s druge strane poslodavci i njihove organizacije.¹⁵⁵ Kolektivni ugovor može sadržavati i pravila o određenom sastavu i načinu postupanja nadležnih tijela za mirenje u kolektivnim radnim sporovima.¹⁵⁶ ZOR predviđa i obligatorno mirenje kod slučaja spora oko sklapanja, izmjene ili obnove kolektivnog ugovora, tj. drugog sličnog spora koji bi mogao rezultirati štrajkom ili nekom drugom industrijskom akcijom.¹⁵⁷ Prethodno provođenje postupka mirjenja je pretpostavka za zakonitost štrajka. Štrajk ne smije početi prije završetka procesa mirjenja (ili drugog postupka mirnog rješavanja spora kojeg su stranke dogovorile).¹⁵⁸ Propisan je rok od 5 dana za završetak postupka mirjenja.¹⁵⁹

Stranke se mogu sporazumjeti o načinu mirnog rješavanja spora, ali ako to ne učine primjenjuje se *Pravilnik o načinu izbora miritelja i provođenju postupka mirjenja* koji donosi Gospodarsko-socijalno vijeće (dalje: GSV).¹⁶⁰ Miritelja izabiru stranke u sporu s liste miritelja koju utvrđuje GSV.¹⁶¹ Ako stranke ne mogu postići sporazum oko miritelja, odredit će ga GSV ili tijelo koje ono ovlasti.¹⁶² Predviđeni su i prekršaji za poslodavce, udruge poslodavaca i udruge poslodavaca više razine kao i za sindikate i udruge sindikata više razine koji odbiju sudjelovati u postupku obligatornog mirjenja.¹⁶³

5.3. Obiteljski zakon

Mirno rješavanje sporova ima najdužu povijest u Obiteljskom zakonu.¹⁶⁴ U prošlosti se koristio termin posredovanje koji je redefiniran u institute obveznog savjetovanja i obiteljske medijacije.¹⁶⁵

¹⁵⁵ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1286.

¹⁵⁶ ZOR, čl. 192. st. 3.

¹⁵⁷ Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019., str. 220.

¹⁵⁸ Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019., str. 262.

¹⁵⁹ ZOR, čl. 208.

¹⁶⁰ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1287.

¹⁶¹ Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019., str. 262.

¹⁶² Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1287.

¹⁶³ ZOR, čl. 228. st. 30., čl. 230. st. 7. i čl. 231. st. 5.

¹⁶⁴ Obiteljski zakon, NN 103/15, 98/19 (dalje ObZ)

¹⁶⁵ Poretti, P.: *Od mirjenja do medijacije u obiteljskim sporovima – usklađivanje hrvatskog obiteljskog zakonodav-*

Obvezno savjetovanje definirano je kao koncept koji bi trebao služiti obitelji kao pomoć oko donošenja odluke o obiteljskim odnosima putem kojeg bi se posebna briga vodila o zaštiti odnosa u obitelji u kojima postoji dijete, o pravnim posljedicama ako se dogovor ne postigne kao i o pokretanju postupaka na sudu u kojima se donosi odluka o osobnim pravima djece.¹⁶⁶ Ovdje je riječ o sporazumu gdje bi se roditelji trebali dogovoriti o planu o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te drugi sporazumi u vezi s djetetom.¹⁶⁷ Vođenje procesa povjerava se nadležnom centru za socijalnu skrb. Nadležnost se određuje prema djetetovom prebivalištu, boravištu ili posljednjem mjestu zajedničkog prebivališta, tj. boravišta izvanbračnih ili bračnih drugova. Od članova obitelji se očekuje da sudjeluju osobno, bez punomoćnika.¹⁶⁸ Postoje dvije kategorije postupka obveznog savjetovanja:

- 1) postupak koji se pokreće prije pokretanja postupka radi razvoda braka u kojem postoji zajedničko maloljetno dijete i
- 2) postupak koji se pokreće prije pokretanja ostalih sudskih postupaka (kao što su medicinski postupci na djetetu, obrazovanje djeteta, zastupanje djeteta u vezi s njegovim bitnim osobnim pravima itd.) o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom.¹⁶⁹

Ako u postupku obveznog savjetovanja roditelji ne postignu sporazum, centar za socijalnu skrb će ih savjetovati da isto pokušaju u postupku obiteljske medijacije.¹⁷⁰ Obiteljska medijacija definirana je kao proces gdje stranke pokušavaju riješiti spor obiteljskih odnosa sporazumno uz pomoć više ili jednog obiteljskog medijatora.¹⁷¹ Tijekom obiteljske medijacije na odgovarajući način se koriste odredbe ZM-a osim ako ObZ-om nije definirano drukčije.¹⁷² Medijacija je dobrovoljna, osim ako roditelji u procesu obveznog savjetovanja ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Tada bračni drugovi nužno moraju pristupiti prvom sastanku obiteljske medijacije.¹⁷³ Medijator je osoba koja je nepristrana i posebno educirana upisana u registar obiteljskih medijatora.¹⁷⁴ Medijator posebnu pozornost treba posvetiti dobrobiti i najboljem interesu djeteta te poticati roditelje da se usmjere na potrebe djeteta te podsjećati roditelje na to da su upravo oni prvi pozvani štiti djetetu dobrobit te da djecu treba informirati i savjetovati se s njima.¹⁷⁵ Medijator može u

stva o mirnom rješavanju obiteljskih sporova s pravom EU-a, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 341. – 380., Zagreb, 2015., str. 341.

¹⁶⁶ ObZ, čl. 321. st. 1.

¹⁶⁷ ObZ, čl. 327.

¹⁶⁸ ObZ, čl. 321. st. 2. i 4.

¹⁶⁹ ObZ, čl. 322. st. 1. i čl. 329. st. 1.

¹⁷⁰ ObZ, čl. 327. st. 1.

¹⁷¹ ObZ, čl. 331. st. 1.

¹⁷² ObZ, čl. 333.

¹⁷³ ObZ, čl. 339. st. 1.

¹⁷⁴ ObZ, čl. 331. st. 2.

¹⁷⁵ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci,

postupku obiteljske medijacije omogućiti djetetu izražavanje mišljenja uz pristanak njegovih roditelja.¹⁷⁶ Medijacija mora jamčiti privatnost, povjerljivost i tajnost, kako od strane medijatora tako i od stranaka te se, osim iznimno, informacije iznesene u medijaciji ne mogu kasnije koristiti.¹⁷⁷

5.4. Zakon o parničnom postupku i mirenje pred sudom

U ZPP-u postoje neke odredbe koje se mogu primjenjivati za mirno rješavanje spora.

ZPP govori o obvezi suca da pokuša mirno riješiti spor.¹⁷⁸

1) Tijekom čitavog postupka pred parničnim sudom (sve do njegovog pravomoćnog završetka) stranke mogu zaključiti sudsku nagodbu o predmetu spora. Jednaka situacija je i tijekom drugostupanjskog procesa pa sve do donošenja konačne odluke drugostupanjskog tijela u povodu žalbe.

2) Nagodba se može odnositi na samo jedan dio spora ili na čitavi zahtjev.

3) Sud tijekom postupka treba obavijestiti stranke na mogućnost nagodbe te im pomoći da istu utvrde.

4) Nagodba se pred sudom ne može zaključiti po pitanju zahtjeva kojima stranke ne mogu slobodno raspolagati.

5) Ako sud rješenjem odluči da nagodba stranaka nije dopuštena, postupak će zastati do trenutka dok rješenje nije pravomoćno.

Dio parničnog postupka su pokušaji mirnog rješavanja spora, ali se oni događaju na prijedlog i pod kontrolom su suda. Sudac ne prestaje biti sudac, ali pomaže strankama da se sporazume oko nagodbe. Ako pokušaji završe bezuspješno, sudski postupak se nastavlja dalje, pred istim sucem. Pokušaji mirnog rješavanja spora iz ZPP-a nema obilježja postupka mirenja iz ZM-a.¹⁷⁹ Iz tog razloga ne vrijedi zabrana prema kojoj izmiritelj ne može biti sudac ili arbitar.¹⁸⁰

Ako osoba planira tužiti Republiku Hrvatsku, obvezna je prije podnošenja tužbe uputiti se sa zahtjevom za mirno rješavanje spora državnom odvjetništvu. Državno odvjetništvo mora biti mjesno i stvarno nadležno za zastupanje na sudu pred kojim se namjerava

pp 611 – 632, Zagreb, 2006., str. 618.

¹⁷⁶ ObZ, čl. 339. st. 2.

¹⁷⁷ ObZ, čl. 335.

¹⁷⁸ ZPP, čl. 321.

¹⁷⁹ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 164.

¹⁸⁰ ZM, čl. 16. st. 1.

podnošenje tužbe protiv Republike Hrvatske. Nagodba postignuta između podnositelja zahtjeva i Državnog odvjetništva ima svojstvo ovršne isprave. Sud će odbaciti tužbu protiv Republike Hrvatske ako prije toga nije donesena odluka o zahtjevu za mirnim rješavanjem spora.¹⁸¹ Svrha ove odredbe je mogućnost sklapanja nagodbe i mirnog rješavanja spora u svim slučajevima u kojima je Republika Hrvatska tuženik. Namjera je potaknuti državu, koja je često stranka u građanskopravnim parnicama i kojoj je u interesu rasterećenje sudova, da preuzme dio tereta rješavanja sporova, implementacijom alternativnog rješavanja sporova. Cilj je dati uputu tuženiku, a i tužitelju da razmotri mirno rješenje spora prije ulaska u parnicu.¹⁸²

Poštujući sve okolnosti slučaja, interese, stavove stranaka i trećih osoba povezanih uz stranke te trajnost odnosa stranaka, sud može izvan ili na ročištu rješenjem uputiti stranke da u vremenskom roku od osam dana pokrenu mirenje ili može rješenjem predložiti da se spor nastavi rješavati u postupku mirenja. Ovo rješenje sud može donijeti tijekom cijelog postupka (to može dogoditi na svim redovnim i specijaliziranim sudovima prvog ili drugog stupnja, sve razine postupka uključujući i žalbeni postupak). Ako stranke suglasno predlože ili prihvate rješenje, bez odgode će se odrediti sastanak radi pokušaja mirenja na koji će onda pozvati stranke, stranački zastupnici kao i njihovi opunomoćenici u slučaju da ih imaju.¹⁸³ ZPP ne sadrži neka određena pravila postupka mirenja na sudu.

Što se tiče mirenja pred drugostupanjskim sudom, stranke mogu nakon podnošenja redovitog pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog da se spor nastavi rješavati mirenjem ispred suca izmiritelja na sudu koji je zaista nadležan za donošenje odluka o pravnom lijeku.¹⁸⁴

Kada se nagodba sklopi u mirenju na sudu pred sucem koji je izmiritelj, tada je to sudska nagodba.¹⁸⁵ U slučaju da stranke suglasno predlože da se spor riješi mirenjem u nekoj od institucija za mirenje koje nije vezano za sud, tada će sud zastati s postupkom.¹⁸⁶ Zastoj može trajati najduže 60 dana, ali sud može produžiti taj rok na daljnjih 120 dana ako stranke suglasno obrazlože u prijedlogu koji je podnesen prije isteka roka od 60 dana.¹⁸⁷

¹⁸¹ ZPP, čl. 186.a

¹⁸² Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 165.

¹⁸³ ZPP, čl. 186.d st. 1., 2. i 3.

¹⁸⁴ ZPP, čl. 186.e st. 1.

¹⁸⁵ ZPP, čl. 186.d st. 7.

¹⁸⁶ ZPP, čl. 186.f st. 1.

¹⁸⁷ ZPP, čl. 186.g st. 2.

5.5. Izvansudsko mirenje

Izvansudsko mirenje provodi institucija za mirenje koje ZM tumači kao pravna osoba, tijelo pravne osobe ili ustrojstvena jedinica pravne osobe koja organizira postupke mirenja.¹⁸⁸

Takvi centri za mirenje u Hrvatskoj nalaze se u:

- 1) Hrvatskoj gospodarskoj komori
- 2) Hrvatskoj obrtničkoj komori
- 3) Hrvatskoj udruzi poslodavaca, a institucije za mirenje su:
- 4) Hrvatska udruga za mirenje
- 5) Hrvatski ured za osiguranje i dr.

Mirenje se može provesti i izvan spomenutih centara i institucija.

Hrvatska gospodarska komora (HGK) je 2002. godine utemeljila Centar za mirenje te je donio Pravilnik o mirenju. Tako je HGK osim što je provodio arbitražu dobio i prvi centar za mirenje. Organizacijski je Centar za mirenje bio povezan sa Stalnim izbranim sudistom budući da su dijelili opremu i prostorije. Naknadno su se ipak razdvojili.¹⁸⁹ Pravila po kojima se vodi postupak su primarno dispozitivna, a ako nema dogovora između stranaka primjenjuje se njihov Pravilnik o mirenju i ZM.¹⁹⁰ Korisnici usluga mirenja mogu biti osobe u trgovačkim, građanskim, radnim i ostalim imovinsko pravnim sporovima a pravima s kojima mogu slobodno upravljati.¹⁹¹

Centar za mirenje postoji i u Hrvatskoj obrtničkoj komori (HOK) od 2004. godine. Njegov rad je uređen tako da se mirenje pred centrom može provoditi samo ako je jedna od stranaka obrtnik.¹⁹² Korisnici usluga mirenja mogu biti članovi HOK-a te u potrošačkim sporovima potrošači i trgovci koji su članovi HOK-a.¹⁹³

Centar za mirenje ima i Hrvatska udruga poslodavaca (HUP) u Zagrebu s regionalnim uredima u Rijeci, Osijeku i Splitu.¹⁹⁴ Kao korisnike mirenja određuje sve članove

¹⁸⁸ ZM, čl. 3.

¹⁸⁹ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1274.

¹⁹⁰ Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010., str. 116.

¹⁹¹ Pravilnik o mirenju Hrvatske gospodarske komore, NN 11/94, 108/95, 19/96/ 64/01, čl. 2. st. 1.

¹⁹² Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010., str. 116.

¹⁹³ Pravilnik o mirenju Centra za mirenje pri Hrvatskoj obrtničkoj komori, NN 22/17, 24/21, čl. 2.

¹⁹⁴ Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010., str. 116.

i stranke koji imaju interesa svoj spor riješiti mirnim putem neovisno o tome jesu li domaće ili strane osobe.¹⁹⁵

Pravilnici navedenih centara su uglavnom u skladu sa ZM-om, međutim centri su si postavili velika očekivanja u pogledu privlačenja klijenata koji bi sudjelovali u postupcima mirenja, a pokazala se velika nezainteresiranost. Do povećanja nije došlo ni kada je osnovana Hrvatska udruga za mirenje (HUM).¹⁹⁶

HUM je osnovan 2003. godine. Odlučili su ponuditi besplatan postupak mirenja u svrhu stjecanja prakse i iskustva izmiritelja, no ni to nije urodilo plodom.¹⁹⁷

Hrvatski ured za osiguranje (HUO) utemeljio je Centar za mirenje 2007. godine. Oni rješavaju sporove iz osiguravajućih i odštetnih odnosa temeljem ugovora o osiguranju.¹⁹⁸

Naime, nepovoljni rezultati su se nastavili te se uzrok njima može pronaći u dva elementa:¹⁹⁹

- 1) konkurentna sudska medijacija koja je za stranke besplatna te se nudi tijekom cijelog sudskog postupka
- 2) nedostatak informiranosti, nedovoljno ulaganje u privlačenje korisnika, očekivanja rješenja od državnog tijela i sl.

5.6. Pozitivne i negativne strane mirenja

Mirenje po samom značenju riječi znači okončati svađu, uspostaviti mir. Tako i postupak mirenja po samoj svojoj prirodi uspostavlja okruženje koje bi u odnosu na parnični postupak trebalo biti privlačno, prijateljski nastrojeno i puno razumijevanja. Neke od pozitivnih karakteristika mirenja su:

1) Povjerljivost i tajnost

Temeljna karakteristika postupka mirenja je povjerenje koje treba poticati.

¹⁹⁵ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1274.

¹⁹⁶ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1275., 1276. i 1277.

¹⁹⁷ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1277.

¹⁹⁸ Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja* br. 88, Zagreb, 2010., str. 116.

¹⁹⁹ Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010., str. 1277.

Tu veliku ulogu ima izmiritelj koji kroz niz sastanaka što zajedničkih, što povjerljivih pojedinačnih nastoji povjerenje izgraditi. Informacije koje su iznesene na individualnim sastancima ne smiju biti prenesene drugoj strani osim ako se stranka slaže.²⁰⁰ Ako se stranke nisu drugačije dogovorile, izmiritelj je dužan u odnosu na treće osobe čuvati povjerljive činjenice i prikupljene podatke koje otkrije tijekom postupka (iznimka je ako je na osnovi zakona obavezan ih priopćiti ili ako je neophodno zbog provedbe ili ovrhe nagodbe). Izmiritelj bi bio odgovoran za štetu koja bi nastala ako bi povrijedio obvezu povjerljivosti. Isto se primjenjuje na stranke i na sve druge osobe koje su sudjelovale u postupku mirenja u bilo kojem svojstvu.²⁰¹ Međutim, ako bi se izmiritelj našao u situaciji gdje je zakonski primoran proslijediti informacije koje je saznao kao npr. stranka je obznanila da ima namjeru učiniti kazneno djelo, tada je to opravdano.²⁰² Zakon o obveznim odnosima²⁰³ svojim općim odredbama uređuje naknadu za štetu nastalu povredom odredbe povjerljivosti. ZM nije uređio pitanje ovakve odgovornosti. Naime, moguće je sklopiti takav ugovor o mirenju gdje će se odrediti iznos naknade štete pa bi se onda to zvala ugovorna odgovornost štetnika.²⁰⁴

Postupak mirenja je tajan za razliku od sudskog koji ne može uvijek pružiti diskreciju strankama. Čuvanjem tajne uklanja se rizik od neželjenih otkrića, stranke tako budu otvorenije, čuva se poslovna tajna i reputacija.²⁰⁵ Bitno je naglasiti da su tajni samo oni podaci za koje se saznalo u postupku mirenja, dakle, to se ne odnosi na sve podatke o kojima je bilo riječi u postupku. Zanimljiva je činjenica da se stranke mogu dogovoriti oko uređenja povjerljivosti postupka jer je odredba dispozitivne prirode. Sukladno tome, dalo bi se ustvrditi da se obvezu povjerljivosti može i izostaviti.²⁰⁶

Nerijetko sudovi, institucije i centri za mirenje ustraju na tome da se u prvom redu postupka potpiše izjava o povjerljivosti i da se svi sudionici potpišu (Slika 2.).

²⁰⁰ ZM, čl. 10. st. 2.

²⁰¹ ZM, čl. 14.

²⁰² Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 96.

²⁰³ Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18

²⁰⁴ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 136.

²⁰⁵ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006., str. 629.

²⁰⁶ Borić, Ž.: *O načelima postupka mirenja*, Informator: instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja br. 6110, Zagreb, 2012., str. 6.

Slika 2. Izjava o povjerljivosti Trgovačkog suda u Pazinu

Obrazac 11.

REPUBLIKA HRVATSKA

TRGOVAČKI SUD U
PAZINU

SLUŽBA ZA MIRENJE

MIR- /08

IZJAVA O POVJERLJIVOSTI

Izmiritelj u ovom postupku dužan je postupati nepristrano i jednako sa svakom strankom te je dužan čuvati kao tajnu sve informacije koje se odnose na postupak mirenja.

Odvjetnik koji je sudjeluje ili je sudjelovao u postupku mirenja u svojstvu izmiritelja, ne smije zastupati niti jednu od stranaka koje sudjeluju ili su sudjelovale u postupku mirenja.

Izmiritelj ne može biti sudac ili arbitar u sporu koji je bio ili jest predmet postupka mirenja ili u nekom drugom sporu koji je proizašao iz tog pravnog odnosa ili u vezi s njim.

Stranke u postupku mirenja, izmiritelj, promatrač ili osoba koja u nekom drugom svojstvu u njemu sudjeluje, uključujući i administrativno osoblje suda, ne mogu se u bilo kojem sudskom, arbitražnom ili drugom postupku, pozivati u svojstvu svjedoka ili predlagati kao dokaz: a) činjenicu da je jedna od stranaka predlagala mirenje ili bila voljna sudjelovati u njemu, b) stavove koje je stranka u postupku mirenja izrazila ili prijedloge koje je u tom postupku iznijela, c) izjavu o činjenicama ili priznanja zahtjeva ili činjenica danih tijekom postupka mirenja ako takve izjave ili priznanja nisu sastavni dio postignute nagodbe, d) prijedloge koje je u postupku iznio izmiritelj, e) činjenicu da je jedna stranka u postupku mirenja pokazala spremnost prihvatiti izmiriteljev prijedlog, f) isprave koje su pripremljene isključivo za potrebe postupka mirenja ili isprave za koje su se stranke u postupku mirenja sporazumjele da ih neće koristiti niti u kojem drugom postupku.

Svojim potpisom potvrđujemo da smo razumjeli izjavu o povjerljivosti te da u cijelosti prihvaćamo sve u njoj sadržane obveze.

tužitelj

tuženik

tužiteljev punomoćnik

tuženikov punomoćnik

izmiritelj

U Pazinu, dana _____

ZM zabranjuje iznošenje određenih dokaza iz postupka mirenja u kasnijem arbitražnom, sudskom ili nekom drugom postupku. Ti dokazi se odnose na:

- a) činjenice da je neka od stranaka prihvatila mirenje ili ga je predložila
- b) izjave o tvrdnjama ili prijedlozima iznešene u postupku od stranaka
- c) priznanje zahtjeva ili tvrdnji izvršenih u tijeku postupka, ali samo ako takvi zahtjevi ili tvrdnje nisu dio nagodbe
- d) dokumente, isprve, spise koju su pripremljeni samo za postupak mirenja, osim ako je u zakonu ustanovljeno da je njihovo iznošenje neophodno za provedbu ili ovrhu nagodbe
- e) voljnost stranaka da u postupku uvažavaju iznesene prijedloge i
- f) ostale u postupku iznesene prijedloge.²⁰⁷

Ova odredba pruža strankama sigurnost da u postupku nastupe otvoreno te da imaju vjeru u kako sve nabrojano mogu iznijeti bez brige da će ih isti ti stavovi i prijedlozi možda u nekom kasnije postupku staviti u lošiji položaj. Nitko od sudionika ne može biti prisiljen svjedočiti o informacijama i podacima koji su proizašli iz postupka mirenja.²⁰⁸ Ako bi se isti ti dokazi upotrijebili, tada bi tijelo koje vodi postupak (sud, arbitražni sud, drugo tijelo) bilo obvezano odbaciti ih i proglasiti ih nedopuštenima. Svakako, kao i ranije, ovo se ne odnosi na dokaze koji bi ugrozili javni poredak, ako je iznošenje tih dokaza obvezno po sili zakona ili potrebno za provođenje ovrhe ili nagodbe.²⁰⁹

2) Dispozitivna pravila i stranačka autonomija

Mnogobrojne su odredbe u ZM-u koje sadrže riječi „ako se stranke nisu drugačije sporazumjele“. Od normi u ZM-u stranke često mogu odstupiti te ih urediti na svoj način. Ako stranke nisu ništa na svoj način uredile, tada će se supsidijarno primjenjivati pravne norme iz ZM-a.²¹⁰

Pitanja kao što su:

- a) način pokretanja postupka
- b) vrijeme za izjašnjavaње o prijedlogu mirenja
- c) broj i način imenovanja miritelja
- d) provođenje postupka mirenja
- e) ovlaštenja izmiritelja
- f) način općenja sa strankama
- g) okončanje postupka mirenja
- h) nagodba i njezin učinak

²⁰⁷ ZM, čl. 15. st. 1.

²⁰⁸ ZM, čl. 15. st. 2.

²⁰⁹ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 138.

²¹⁰ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

- i) povjerljivost u postupku
- j) tijekom zastarnih rokova
- k) mogućnost pokretanja drugih postupaka tijekom mirenja i
- l) naknade i nagrade za provođenje mirenja ovise najviše o stranačkom dogovoru.²¹¹

Međutim, postoje odredbe kod kojih sudionici nikako ne mogu slobodno raspolagati, a to su pitanja oko izmiriteljeve nepristranosti i jednakog postupanja. Također, ne mogu zaključiti nagodbu u o pravima s kojima ne mogu slobodno raspolagati.²¹²

3) Neformalnost i fleksibilnost postupka mirenja

Za razliku od redovnog parničnog postupka koji je formalan i ne baš fleksibilan, donosi postupku mirenja svojevrstne prednosti. Mirenje nije vezano striktnim formama te se to najbolje može uočiti iz svih prethodno navedenih dispozitivnih normi. Također, činjenica da za postupak mirenja nije potrebno sklopiti prethodno ugovor govori u prilog neformalnosti.²¹³ Bez obzira na to što se ne mora sklapati ugovor, ta mogućnost nije isključena (u slučaju sklapanja ugovora, stranke isti moraju ispoštovati i dužne su snositi posljedice koje on donosi).

Sudski postupak ima niz pravila, arbitražni postupak ima nešto manje pravila, a mirenje ima niski stupanj formalnosti. Na sudu se postupak odvija prema unaprijed određenim postupcima, dok se kod mirenja upravo njegova neformalnost smatra jakom stranom jer pruža prostor za prilagodljivost, kreativna rješenja i sl.²¹⁴

Neformalnost je vidljiva i u mogućnosti stranaka da postupak vode na usmeni način, kod mirenja se ne vodi zapisnik. Stranke nisu primorane nagodbu sklopiti u pismenom obliku, ako to ne žele nisu dužne to učiniti. Naime, ako nagodba nije sklopljena pismeno, onda neće dobiti svojstvo ovršne isprave.²¹⁵

4) Dobrovoljnosti i konsenzualnost

Mirenje počinje, traje i završava suglasnošću stranaka i njihovom dobrom voljom. Mirenje počinje kada druga strana prihvati prijedlog druge strane, dakle nemoguća je situacija da se vodi postupak mirenja bez da jedna stranka na to ne pristane (mirenje nije moguće u odsutnosti jednih od stranaka za razliku od suđenja i arbitraže). Također, postupak se može prekinuti kada god jedna od stranaka ili izmiritelj uoče da više nije svrhovito.

²¹¹ Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.

²¹² Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 40.

²¹³ ZM, čl. 6, st. 1.

²¹⁴ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 125. i 126.

²¹⁵ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 41.

Svakako, postoji mogućnost da se medijacijskom klauzulom ili sporazumom o mirenju ugovori obveza mirenja, tj. da se prije svega stranke pokušaju sporazumjeti u postupku mirenja. Sud ponekad može dati uputu za mirenje, ali ona nije pravno obvezujuća. Stranke neće snositi posljedice ako ne postupe po toj uputu.²¹⁶

5) Ravnopravnost stranaka, nepristranost izmiritelja i procesna ravnoteža

One su osnova na kojima počiva postupak mirenja. Stranke mogu ravnopravno izraziti prijedlog za mirenjem i prijedlog za nagodbom te se u postupku moraju osjećati ravnopravno bez obzira na njihovu dob, spol te socijalni, stručni, ekonomski status ili na neke druge okolnosti (kao npr. ako jedna od stranaka ima odvjetnika).²¹⁷ Izmiritelj se tijekom cijelog postupka treba truditi da se stranke osjećaju jednako moćno, treba zadržati pravičan i jednak odnos prema strankama.²¹⁸ Zakon ovlašćuje izmiritelja da se sa strankama sastaje i individualno te da čuva informacije za sebe osim ako stranka da pristanak da se prenese drugoj.²¹⁹ Na izmiritelju je da utvrdi kada je individualni sastanak potreban. To će najčešće biti kada shvati da se pomak u postupku jedino tako može ostvariti jer uviđa da stranka očito ima neke potrebe ispoljiti emocije i interese samo pred izmiriteljem, a ne i pred drugom strankom.²²⁰

Procesna ravnoteža jest izraz općeg načela pravičnog postupanja. Izmiritelj ne smije u pitanje dovesti svoju nepristranost, ali ako okolnosti za nju postoje treba ih prezentirati strankama. Iako za izmiritelja ne vrijede stroga pravila nezavisnosti kao za suce, obveza nepristranosti i jednakog postupanja toliko je važna da stranke od toga ne mogu odstupiti čak ni svojim sporazumom.²²¹

6) Interesna orijentacija i široki krug mogućih rješenja

To je nešto što uvelike razlikuje mirenje od sudskog postupka. Sud će donositi odluku na temelju zakona i ustava te ako prekorači tužbeni zahtjev ili zahtjev od jedne od stranaka, čini zakonsku grešku. U postupku mirenja izmiritelj nastoji usmjeriti stranke da pronađu samostalno rješenje spora. Pomaže im da shvate uzroke sukoba, interese i motive stranaka koji ne moraju nužno biti vezani za predmet sukoba ni biti podloga za primjenu prava. Mirenje omogućuje širok izbor kreativnih rješenja koje će uglavnom biti na obo-

²¹⁶ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 127. i 128.

²¹⁷ Blažević, B. https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/mr.sc._-Borislav-Bla%C4%B9%C4%BEevi%C3%84%E2%80%A1-Komentar-Zakona-o-mirenju.pdf, pristup: 19.10.2021.

²¹⁸ ZM, čl. 9. st. 2.

²¹⁹ ZM, čl. 10.

²²⁰ Blažević, B. https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/mr.sc._-Borislav-Bla%C4%B9%C4%BEevi%C3%84%E2%80%A1-Komentar-Zakona-o-mirenju.pdf, pristup: 19.10.2021.

²²¹ Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004., str. 42.

strano zadovoljstvo stranaka.²²²

7) Prospektivnost

U suštini prospektivan znači gledati unaprijed, a ne unazad. Sudski postupak uglavnom želi uspostaviti stanje kakvo je bilo ranije, koje je narušeno iz nekih razloga. Mirenjem se također može postići takvo stanje, ali se isto tako može poboljšati situacija na način da zaustavlja buduće sukobe. Zbog mirenja se često osobni i poslovni odnosi mogu nastaviti dalje jer nam daje priliku za *win-win* situaciju, odnosno nema gubitnika ili pobjednika.²²³

8) Učinkovitost, ekonomičnost i brzina postupanja

Kada postupak ne bi bio učinkovit tada ne bi imao ni smisla. Svrha mirenja je okončanje sukoba. U slučaju da se stranke opredijele za mirenje na sudu, ono će im biti besplatno dok će mirenje pred institucijama za mirenje i izmiriteljima naplaćivati po njihovom posebnom cjeniku.²²⁴ ZM u svom članku 20. govori da ako se stranke nisu drugačije dogovorile, da će svaka stranka snositi svoje vlastite troškove, ali troškove koje je sam postupak proizveo će stranke snositi na jednake dijelove, no naravno tu treba uzeti u obzir posebne zakone, tj. pravila koja imaju institucije za mirenje.²²⁵ Stranke se mogu dogovoriti oko načina podjele troškova, a ako to ne učine, ZM je propisao kako će se troškovi pokriti što je bitno iz razloga kako ne bi naknadno došlo do spora oko troškova što bi negativno utjecalo na donesenu nagodbu.²²⁶

ZM određuje kako će mirenje biti dovršeno u roku od 60 dana u slučaju da stranke ne sklope nagodbu, odnosno u roku o kojemu su se sporazumjele.²²⁷ Ova odredba ide u prilog brzini postupka te ga upravo ta brzina čini poželjnim postupkom.

Zaključno, mirenje je elastičan postupak koji pruža strankama bolju šansu izjasniti glede svojih pogleda na spor. Istovremeno zadržavaju kontrolu nad postupkom i smanjuje se sukob i emocionalna frustracija. Poboljšava se komunikacija između stranaka i eliminira se rizik nepovoljne sudske odluke. Osigurava se budućnost odnosa stranaka.²²⁸

Mirenje nije savršen postupak te ne mora nužno biti odlično rješenje za svakoga.

²²² Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 128. i 129.

²²³ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 129.

²²⁴ Vrcić, I.: *Mirenje prema izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2019.*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 423. – 433., Zagreb, str. 430.

²²⁵ ZM, čl. 20.

²²⁶ Blažević, B. https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/mr.sc_-Borislav-Bla%C4%B9%C4%BEEvi%C3%84%E2%80%A1-Komentar-Zakona-o-mirenju.pdf, pristup: 19.10.2021.

²²⁷ ZM, čl. 12.

²²⁸ Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611 – 632, Zagreb, 2006., str. 628. i 629.

Sama riječ mirenje može imati negativnu pobudu kod stranaka u slučaju izuzetno narušenog odnosa. Stranke će prvo pomisliti da bi se s drugom stranom s kojom su u konfliktu trebale pomiriti pa je velika mogućnost odbijanja.

S druge strane, stranke možda imaju volju sudjelovati u postupku mirenja, objektivno mogu biti spriječene jer nemaju financijskih mogućnosti ispuniti obvezu iz potencijalne nagodbe koju bi inače bile voljne sklopiti.²²⁹

Načelo povjerljivosti postupka može kod nekoga izazvati sumnju kako se stranke dogovaraju na štetu neke treće osobe te također izostaje edukativna komponenta jer mirenje uglavnom nije javno. Zbog izostanka javnog objavljivanja mirenje može izazivati negativnu percepciju javnosti pa i odbijanje sudjelovanja u postupku mirenja.²³⁰

Za razliku od sudskih postupaka gdje možemo često javno pronaći broj spisa, točne podatke i rješenje predmeta te iz toga puno naučiti, kod postupaka mirenja najčešće se uvjetuje povjerljivost pa nedostaje ta edukativna komponenta. U nastavku je kratki prikaz nekoliko sporova uglavnom građanskopravne i trgovačke naravi i njihove nagodbe:²³¹

1) Broj spisa P – 5073/05 – isplata

U tužbi se navodi da se na temelju izvoda iz poslovne evidencije vidi kako tuženik duguje tužitelju određeni iznos, dok tuženik to opovrgava tvrdeći je namirio tražbinu u cijelosti.

Nagodba: Na drugom sastanku mirenja stranke su se odrekle tužbenog i protutužbenog zahtjeva.

2) Broj spisa P – 2334/97 – isplata

U tužbi se traži isplata stečenog bez pravne osnove, a tuženik to poriče.

Nagodba: Tuženik je obavezan isplatiti određene iznose tužitelju.

3) Broj spisa P – 5321/01 – isplata

Navodi se da je među strankama raskinut ugovor poslovne suradnje te se traži povrat tužiteljevih uplaćenih sredstava. Tuženi želi ispunjenje ugovora.

Nagodba: Isplata uplaćenih sredstava tužitelju.

4) Broj spisa P-1206/03 – naknada štete

Tuženik prihvatio ponudu na natječaju objavljenog od strane tužitelja. Tužitelj je o tom prihvatu dobio obavijest. Tuženik nije obavio posao koji je prihvatio stoga je tužitelj pretrpio štetu koju sad potražuje. Tuženik poriče tužbu tužitelja i traži da se ona odbije.

²²⁹ Vrcić, I.: *Mirenje prema izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2019.*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 423. – 433., Zagreb, str. 429.

²³⁰ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 199.

²³¹ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 229.

*Nagodba: Ustanovljena je šteta sa strane tužitelja te je utvrđena naknada štete koju tuženik treba isplatiti tužitelju.*²³²

5) Broj spisa P-4363/03 – činjenje i isplata

Tužba zbog neispunjenja ugovornih obveza. Ugovorom o djelu je tužitelj pristao tuženiku sklopiti i transportirati montažnu dvoranu. Za učinjeno će tuženik platiti, ali ipak to nije napravio. Tuženik poriče te navode i tvrdi da je tužitelj onaj koji nije ispunio obveze.

*Nagodba: Utvrđena je tražbina tužitelja koju ima prema tuženiku.*²³³

6. ZAKLJUČAK

Danas se više ne može ignorirati činjenica postojanja alternativnih načina rješavanja sporova. Bez obzira na to što svakim danom raspoložemo sve boljim uvjetima, većim brojem sudaca i što već godinama u Republici Hrvatskoj postoji Zakon o arbitraži i Zakon o mirenju, problemi zatrpanosti sudova predmetima ne nestaju. Alternativni načini rješavanja sporova od velike su važnosti u nastojanju da se sudove oslobodi velikih broja predmeta i da se uspostavi efikasnost te poboljša pravosudni sustav u cijelosti. U Hrvatskoj, primjena arbitraže i mirenja nije ispunila željena očekivanja. Građani se i dalje teško odlučuju isprobati alternativu te se i dalje najčešće obraćaju državnim sudovima za rješavanje sporova. Ta pasivnost više nije opravdana.

Uz mnogobrojne prednosti arbitraže i mirenja postoje i nedostaci na koje će se često građani pozivati prilikom izbora između rješavanja spora pred sudom ili alternativom.

U situacijama kada između stranaka postoji proturječje oko načina okončanja arbitražnih postupaka trebalo bi uvijek donositi pravorijeke jer bi se na taj način zaobišle različite dvojbe i nemogućnost kasnije pravne zaštite.

Iako je propisano da će se poticati, ohrabrivati korištenje mirenja kao i edukacija izmiritelja te kako će se sve informacije o mirenju, izmiriteljima, centrima za mirenje učiniti više dostupnima kroz sredstva javnog priopćavanja, elektronskih i drugih medija s ciljem olakšavanja pristupa mirenju kao odličnom postupku za rješavanje sporova, čini se kako nije dovoljno.

Rješenje je možda u informiranju stranaka na sudu, potencijalnih klijenata u odvjetničkim uredima, ali i svih građana od strane medija da su oni ti koji su rješenje svih sukoba, da je sudbina u njihovim vlastitim rukama, a ne rukama drugih. Treba mijenjati svijest građana u smjeru kako je mirenje proces koji je izvanredna prilika za donošenje rješenja na obostrano zadovoljstvo. Takva bitna promjena može se dogoditi jedino uz pomoć nositelja

²³² Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 230.

²³³ Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 232.

i sudionika pravosudnog aparata koji svakodnevno mogu barem jednog čovjeka uvjeriti u pogodnosti alternative.

Edukacija stručnjaka i građana bitna je komponenta za promjenu na bolje. Traženje pravde na sudu više ne bi trebalo biti pravilo nego opcija.

Osim što arbitraža i mirenje posjeduju mnoge pogodnosti kao što su brzina, kvaliteta i fleksibilnost, postupci su i prospektivni jer gledaju na bolju budućnost, ne nastoje vratiti prošlo stanje, već nastoje zadržati dobre ljudske i poslovne odnose te poboljšati komunikaciju stranaka. Sve navedeno doprinijelo bi afirmaciji alternativnih načina rješavanja sporova, održavanju pravosudnog sustava uravnoteženim i napretku države uopće.

POPIS SLIKA

1. Slika 1. Suglasni prijedlog za mirenje pred Trgovačkim sudom u Pazinu
2. Slika 2. Izjava o povjerljivosti Trgovačkog suda u Pazinu

LITERATURA

Knjige

1. Andrassy, J., Bakotić, B., Seršić, M. i Vukas, B.: *Međunarodno pravo 3*, Školska knjiga, Zagreb, 2006.
2. Bilić, V.: *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2008.
3. Hadžić, A., Medvidović, L.: *Pristav, Rechtspfleger, dragovoljno sudovanje, medijacija*, Europski pokret Split – Grafika, Osijek, 2005.
4. Milković, D. i Trbojević, G.: *Radni odnosi*, Effectus - studij financije i pravo, visoko učilište, Zagreb, 2019.
5. Rijavec, M. i Miljković, D.: *Kako rješavati konflikte?*, IEP, Zagreb, 2002.
6. Sajko, K.: *Međunarodno privatno pravo – V. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine, Zagreb, 2009.
7. Šimac, S.: *Mirenje kao generator promjena u pravosudnom sustavu i pravnoj profesiji*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013.
8. Uzelac, A., Gotovac, V., Blažević, B., Šimac, S., Sever, K., Grba, K. i Tuškan, B.: *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM press, Zagreb, 2004.
9. Vuković, Đ. i Kunštek, E.: *Međunarodno građansko postupovno pravo*, Zgombić & Partneri, Zagreb, 2005.

Članci

1. Al-Farouqi Sastrowiyono, A.: *The pro's and con's of arbitration: A study of international arbitration with perspective of Indonesian and Korean law*, Postgraduate program faculty of law Universitas Islam Indonesia, pp 231. – 247., Yogyakarta, 2019.
2. Borić, Ž.: *O načelima postupka mirenja*, Informator: instruktivno-informativni list za ekonomska i pravna pitanja br. 6110, Zagreb, 2012.
3. Čičin Šain, N.: *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 88, Zagreb, 2010.
4. Knol Radoja, K.: *Svrishodnost arbitrabilnosti obiteljsko-pravnih sporova s posebnim naglaskom na sporove proizašle iz razvoda braka*, Pravni vjesnik br. 1, Osijek, 2015.

5. Milić, D.: *Pravno uređenje mirenja u pravnom poretku Republike Hrvatske*, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja br. 90, Zagreb, 2011.
6. Sajko, K.: *Javni poredak – zaštita osnovnih pravnih načela domaćeg prava*, Pravo i porezi br 1., Zagreb, 2003.
7. Šimac, S.: *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 611. – 632., Zagreb, 2006.
8. Uzelac, A., Aras, S., Maršić, M., Mitrović, M., Kauzlarić, Ž. i Stojčević, P.: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 1265. – 1308., Zagreb, 2010.
9. Uzelac, A.: *Forma arbitražnog ugovora u hrvatskom pravu: novo uređenje, njegova ishodišta i perspektive daljnjeg razvoja*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pp 549. – 582., Zagreb, 2006.
10. Vrcić, I.: *Mirenje prema izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2019.*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, pp 423. – 433., Zagreb, 2020.

Pravni propisi

1. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN - MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10.
2. Obiteljski zakon, NN 103/15, 98/19.
3. Odluka o troškovima u postupcima arbitraže, NN 142/11.
4. Ovršni zakon, NN 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17.
5. Pravilnik o mirenju Centra za mirenje pri Hrvatskoj obrtničkoj komori, NN 22/17, 24/21.
6. Pravilnik o mirenju Hrvatske gospodarske komore, NN 11/94, 108/95, 19/96/ 64/01.
7. Pravilnik o registru izmiritelja i standardima za akreditiranje institucija za mirenje i izmiritelja, NN 59/11.
8. Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
9. Zakon o arbitraži, NN 88/01.
10. Zakon o mirenju, NN 18/11.
11. Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18.
12. Zakon o parničnom postupku, NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19.
13. Zakon o radu, NN 93/14, 127/17, 98/19.

Internetski izvori

1. Blažević, B., https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/mr.sc_.-Borislav-Bla%C4%B9%C4%BEvi%C3%84%E2%80%A1-Komentar-Zakona-o-mirenju.pdf, pristup: 19.10.2021.
2. Block Jonas, M. (2016, 2017) *The benefits of alternate dispute resolution for international commercial and intellectual property disputes*, https://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/2016_rutgers.pdf, pristup: 28.10.2021.
3. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=3579>, pristup: 13.07.2021.
4. <http://www.onlinerjecnik.com/rjecnik/strane-rijeci/Alternativa>, pristup 28.10.2021.
5. https://dg-justice-portal-demo.eurodyn.com/ejusticeportal/content_mediation_in_member_states-64-hr-maximizeMS-hr.do?member=1, pristup 26.07.2021.
6. https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-hr-en.do?clang=hr, pristup: 13.07.2021.
7. <https://medijacija.hr/medijacija/>, pristup: 13.07.2021.
8. <https://znatko.com/16546/>, pristup: 13.07.2021.
9. Jug, J.: *Načini okončanja arbitražnog postupka – dileme i prijedlozi*, <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=1024>, pristup: 10.11.2021.
10. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, *Razvoj alternativnih načina rješavanja sporova – Strategija Ministarstva pravosuđa*, http://www.centar-za-mir.hr/uploads/Medijacija/Razvoj_ANRS_%20Ministarstvo.pdf, pristup: 28.10.2021.
11. Uzelac, A.: *Mirenje kao alternativa suđenju*, http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D03Mirenje_kao_alternativa.pdf, pristup: 28.10.2021.
12. Uzelac, A.: *Zakon o mirenju: nastanak, izvori i osnovna načela*, <http://www.alanuzelac.from.hr/pubs/D02Nacela%20zakona%20o%20mirenju.pdf>, pristup: 29.10.2021.
13. Visoki trgovački sud RH, Pž-6855/02 od 15.07.2003.

ABSTRACT: Judicial proceedings are a regular path to justice, but they are not the only option. Today, courts are burdened with a large number of unresolved cases, so this paper provides an overview of different types of alternative dispute resolution.

The central part of the final work contains a detailed description of the arbitration procedure, the Arbitration Act and the mediation procedure, which is interwoven through many laws of the Republic of Croatia. The most important law dealing with mediation is the Mediation Act, but mediation will also be presented through the Labor Act, the Family Act and the Civil Procedure Act. The paper will present the advantages and disadvantages of arbitration and mediation.

Keywords: *alternative dispute resolution, arbitration, mediation, peaceful settlement of disputes, Arbitration Act of the Republic of Croatia, Mediation Act of the Republic of Croatia*